

המזכיר

עתו שבועי

כל עניני החיים, לספרות ולמדעים ולכל עניני היהודים

..... יוצא לאור בכל ערב שבת

מחיר החומר על המצפה עם
ההוספה הספרותית החדשית:

באוסטריא-אונגריא:
לשנה 7 כתרין
לחצי שנה 3.50
לרבע 1.75

באשכנז:
לשנה 8 כתרין
ביתר הארצות:
לשנה 9 כתרין — 9.50 פראנק.

על "המצפה" בלי ההוספה הספרותית
אין לחתום.
אין הנחה מהמחיר.

מחיר מודעות או הזכרות לנפטרים
לפי גודל השטח.

ברכת מו"ט חצי הכתר. בראש הגליון
שני כתרין.

גליון בודד 12 קר.

מכתבים בלתי חפשים לא יתקבלו.
כ"י, שלא נרשם, לא יושב לבעליו.
המשנה מקומו עליו להודיענו מיד לא
רק שם מקומו החדש, כי"א גם שם
מקומו הקודם.

חארוסה לבית המערכת ולארמיניסטרציה:

„Hamicpe“

ul. Św. Sebastyana 32, Kraków.

Kraków, 2 Marca, 1906.

גליון ט

הראשון, ה' אדר תרס"ו

נפלה השלהבת, כלומר אם לבית המושלים של
אונגריא, אשר המשפחות המיוחסות משלו בו זה
אלף שנה, הספיק פקיד אחד עם ד' אנשיו לטאטא
את בעליו גבולי הפה ורכי הלבב, כמו שמנקים
את הבית מקורי עכביש, מה נעשה אנהנו הלוי
אוסטריא, אשר כל הקונסטיטוציא שלנו באה לאור
העולם רק בגל האחת ועד היום היא עומדת
בנס — ובכן: אם הרצאת תקן סדר הבחירות
איננה רק קומדיא, כי אם אמת וצדק, גם אז
נשקפת לנו כמצבנו המיוחד מבית מועצת הממלה
מלחמה כבדה וארוכה ועל כן עלינו לעמוד הבן
מזוינים עם תכנית ברורה.

אבאר את דברי; יען כי אנהנו יהודי גליציא
היום במדינה העומדת לאחור במצב הרכות לכל
עניניה; ויען כי בבית המחוקקים התבשר יתאחדו
האזכרים הקטנים והפועלים מבתי החרשת למפלגות
גדולות והבית כלו ישים על פניו מסוה של
התקדמות ומתקן תקנות, לכן יבראו חקים, אשר
אינם מתאימים כלל למצבנו המיוחד והחקים הללו
ירמסנו. ותחת אשר עד עתה יכלנו לפחות לצעוק
מרה על החמס, אשר נעשה לנו ע"י החקים
הנסוגים אחרונים, לא נוכל עתה לפתוח את פינו,
כי מה נוכל למשל לדבר מול החקים, אשר יסודתם
הוא במחזות חסוציאליים המתקדמים, ואשר לפי
ערך ומצב הארצות ויושבתיהם הם באמת תקונים
למוכת העם ולנו הם מיתת העם. ואם נאמר לאידך
גיסא, שלא ישתנה במאומה בשטת הממשלה לטובת
העם, אלא אדרבא, יש לנו לחכות לממשלת היחיד
אז אבדנו יותר, אחר שממשלת היחיד תומכת את

היה לפני זה, כי אם נשאה הממשלה פנים
לכל העמים, מלבד ללאום היהודי —
אעפ"י שלא נתנה לשום עם זכויות מיוחדות, עכ"פ
השתדלה בחלוקת המהוות, למראות רצון כל אומה כפי
האפשר — הלא הראתה בזה לכל אדם,
שאין עם היהודים נחשב בעיניה למאומה,
והם בעיניה רק עבדי הממלה, קנין כל
העמים ולתם הזכות לחלק בולדותינו.
שהתורה הזאת עלולה להשפיל את כבודנו
לעפר ולדכא אותנו תחת כפות העמים אחרים,
מובן מעצמו. בית המחוקקים החדש, אשר ציריו
יבואו מהשדרות הגדולות והרחכות של העם, עליו
להתעסק, אם גם לא באמת ובתמים, עכ"פ לפנים
ולכסות עינים, בשאלות החמדות והכלכליות של
העם. ועתה, ע"פ הדרך, שהראתה הממשלה, אפשר
לראות מראש, שלא רק לא ישימו לב למצבנו
המיוחד, כי אם יתאמצו בכו עז לעקרו ולשרשו,
לכשח במציאות צרכי יהודים המיוחדים, כי הם
רואים בזה תשועת היהודים. וזאת יעשו דוקא
„אוהביו“ הפילושמיים ואהינו המומרים, המינים
והמתבוללים יעזרו להם, כי כל עוד, שעם ישראל
עשוק ורצוץ בתור לאום, אז עולים מהרסיו ומחריביו,
אשר ממעיו יצאו, למעלה — אם בית המחוקקים
החדש איננו רק פאטא-מארגאנא, בכדי להסב את
עיני עמי אוסטריא מן התקופה החדשה, היא
תקופת ממשלת היחיד, אשר התחילה פה, והממשלה
לא התחילה להתגרות בנסיכי ותקיפי אונגריא רק
לאים על עמי אוסטריא החלשים והקטנים, למען
ילמדו הקטנים מהגדולים בקל וחמר: אם בארזים

צבי האספול

רחל וויטעלס

מאורשים

דוסוב

גוואדזיעין

ואם לאו?

(המשך).

מה היה עלינו לעשות אם לא עלתה מעולם
על דעת רומנטיק, לדרוש בתור בא-כה הרותנים
ממצב-נקודת הלאומות שלהם, גם זכויותינו? ומה
היה עלינו לעשות, אם תקיפי אונגריא היו ישנים
עוד את שנת השלום והממשלה לא היתה רואה
את עצמה מברחת לחדש מעשי ולמודי „יעלאטשיק“?
האם היה עלינו לחשות ולראות בכליון היהדות
והיהודים בארצנו ולהסתפק במליצות ריקות? מה
סברו דורשי אוטונומיה לעם היהודים, באיזה אופן
חשבו שמהפכת זמנם יוטב מצב היהודים והיהדות?
ומה עלינו לעשות עכשיו, שהממשלה לא מלאה
משאלותינו? העלינו לעבור בשביל המטרה הזאת
באמצעים אחרים או לא נעבור כלל? — ובכלל
אשאל הנשים עתה את ידינו בהיקנו ונתיאש, או
נהדוף את כל ההוויות מעלינו ונתחיל לעבוד עבודה
מסודרת בתכנית ברורה, בידים חרוצות, בשקידה
רבה, אבל לא בקולי קולות? — אין עלינו להיות
גאונים בתורת החברה והכלכלה אם נאמר, שמצבנו
הנשמי והרוחני עודנו עומד במדרגה שהיה בה
קודם שעלתה שאלת תקן סדר הבחירות על שלחן
בית מועצת הממלה, לאמר: בדיוטא התחתונה.
אולם מצבנו המדיני המיוחד יורע עתה מאשר

לילה. נופי היה מוצק ויעבד ויסבל ובראותו לא
נמוטה וישלח כסף משכרתו לאשתו וגם חשך בצורו
ויצבר כסף לא מעט, כי מטרתו לא סרה מנגד עיניו:
לזכות לשוב לביתו אל אשתו ועולליו ולהיות בעל-
בית סוחר כמקדם, אך ביתר כבוד, בקרן עצמו. עשר
שנים עמל וייגע בשש"ו יאסף לו כשבעת אלפי דולאר.
ובדמיונו תאר לו את מצבו העתיד בביתו. הוא
היהודי העשיר בכל בעלי הבתים בעירו, הכל יבנעו
לפניו, לראש הקהל ישימוהו, לגבאי יבחרוהו, את בניו
ילמד דעת, ישיאם בכבוד, כדרך הנגידים. הנות לא
ישכור לו עוד, כי אם בית-טחנה או נחלת שדה וכאשר
יצליח בעסקיו יפתח ידו גם לעניים. הכל יאשרוהו.
מי ידמה לו ומי ישוה לו מכל אנשי עירו!

בסוף ימי הקיץ תרס"ג כתב לאשתו, כי לראש
השנה יבא א"ה לביתו ויצונה לשכור דירה הגונה,
לגרש מעט את הדלות, להלביש, את הילדים ולקנות
גם לעצמה מלבוש הגון ועל זה שלח מאתים גולדן.
וישלח את חבילתו הגדולה לבדה אל אשתו, לכל
תהי לו למשא כדרך ואת אמתחתו הקטנה, אשר בה
צורר כספו, לקח אהו אל האניה.
אחרי מסע שני ימים הגיעה האניה אל חוף
אמריקה המזרחי ותורד עונגה ותעמד שעות אחדות.
אנשיה עלו אל היבשה, להשיב נפשם מעט מעמל

אסע. שם, אם אעבד ככה בחריצות כמו שאני
עובד פה, אשתכר די מחיתי ואשלח גם לך מדי
חדש כחדשו כפי אשר תשיג יד. אמנם אנוסים
אנו לחיות חיי צער ולהסתפק במעט, בפת להם
יבש. אבל אם אשב פה, גם זאת לא תהיה לנו.
החנות ריקה, אין בה אף נפת ומלח, האופה ממאן
לשלוח לי להם, כי לא שלמתי לו זה שני שבועות
ומכל שכן שלא אוכל עוד לקחת בשמים ויתר הסחורות
כלי כסף, לא נשאר לי אחרת רק להרחיק נדוד. יהושע
העשיל כתב לי זה כמה חדשים, כי במשיקאנא אוכל
להרויח. אולי יעזרני אלקים אחרי שנות מספר של עמל,
לצבור איזה סכום כסף, אז אשוב הלום ואבונן לי
לי איזה משלה-יד."

האשה לא סרבה לעצתו, כי ידעה, שאין דרך
אחרת ובאחד הימים כבקר השכם נפרד מאשתו ומילדיו
כדמעות זולגות ויפן וילך אל תחנת מסה"ב ואחרי
ששה שבועות קבלה אשתו ממנו מכתב, כי הגיע
בשלום למשיקאנא ובי הוא מקוה להתחיל בקרוב
לשלוח לה מעט כסף. עבודה קשה עבד זמן במשיקאנא,
נשא צרור הרכלים על שכמו וימצא לו איזו קונים
קבועים. גם מקרים טובים עמדו לו, לעשות עסקים
טובים, איש הרוץ וערום היה מעוררו. בפת להם יבש
שבר רעבוננו, על הארץ ישן בעד איזו אגורות בכל

פיריטון.

מתנת-דרשה" ממחותן מת.

עובדה.

„מה אתה יושב ותוהה“, שאלה שרה לאה את
בעלה, חנוני וסוחר-דגן צעיר בעירה ר. אצל ב.
באונגריא העליונה, „כבר עברה שעה ח' ואתה אינך
נחפז כלל לפתוח את החנות! בעל-בית יפה! אתה יכול
לתת פרנסה לאשה ובנים!“

„קצתי בחיי“, ענה זלמן נ', „יבש מקור פרנסתי,
כל עמלי לריק מאז יסד פה הכמר חברת קונסום
וחנות נוצרית וגם את דגנם ישאו האזכרים שמה
למכרו ולי לא נשאר כל מהיה ולמה זה אחפו לפתוח
את החנות? אלו היה לי כסף, אז אולי יכולתי להתחרות
עם גוזלי לחמי, אך הלא מכרה אני לסחור בכסף
זדים ולשלם צ"ל בשבוע מכל גולדן והנשך אוכל את
יגיעי. לשוא עמלי, לריק אכלה כחי!“
„ומה אתה חושב לעשות?“ שאלה האשה.
„אני אעשה כמו שעשה יהושע העשיל; לאמריקה

יסודותיה על כל השחורים ונסוגי אחר, והם אויבנו הטבעיים.

מלחמת חיים או מות מרחפת על ראשינו ועלינו לעמוד הכן, הכן למלחמת הלאומות, הכן למלחמת הכלכלה, הכן אם היו נותנים לנו זכויות מיוחדות והכן אם לא נתנו.

אך, איך נעשה? זאת קושיא המורה מאד וצריכה עיון גדול. בראשונה עלינו לשום עין על מקור ההתבוללות וכחות הטמיעה ולחלק בין טמיעת זדון, טמיעת שונג וטמיעת אונס רשמית ועוד יש לחלק בין טמיעה רוחנית לטמיעה גשמית. ואם נדע את כל הכחות, אשר דחפו אותנו למדרגה התחתונה, או נדע גם את האמצעים, אשר על ידיהם נוכל להגביה עצמנו למעלה.

טמיעת זדון נקרא לטמיעה, שמקורה היא ברוב טובה, וישמן ישרון ויבעט. אם האדם פורק ממנו עול האומה מהמת שהוא מואס בעם הישראלי ויתביש להקרא בשמו, טמיעה זאת תקרא זדונית, מפני שהיא באה מזדון וגאון לבב ולא מחמת פרנסה וכדומה; ותקרא גם גשמית אם האיש הלזה יטמע עצמו בפועל ובמעשה, בי זדונו ורוע לבו לא באו לו מכה חקירות ודרישות בנשמת העם הישראלי ותרבותו ביהוסו וערכו לנשמת עמים אחרים, רק מעשיו וההלכותיו עם בני עמים אחרים, אשר הם על פי מקרה מהמפלגה, אשר תעמוד ברום ההצלחה הזמנית, והשכילו לרכוש להם את כל סגלות התרבות לטובת עצמם, ויחשבו הרשעים הטפשים האלה, שרק לבני בלי-שם ישנם הצלחה, כח, יפי, תרבות, סדר, שלום וכו', וע"כ ישנאו את עמם הנדכה בתכלית השנאה ורוצים להכחידו מתחת שמי ד'. הטמיעה הזדונית הנשמית הזאת נמצאת רק בעשירי עמנו. אמנם ישנה טמיעה זדונית, אשר היא רק רוחנית ומקורה היא רק המחשבה והיא פרי חנוך מעקל ודעות כוזבות; אין אנחנו צריכים להפיש בנרות, למצוא איש המקיים את כל המצוות ובלבו ובפיו הוא שונא ומכזה את עם ישראל בראשונים, רק "לא בא מעשה לידו".

טמיעת שונג נקרא לטמיעה, אשר מקורה היא העלם המקדש או העלם הטמאה, כלומר טמיעה אי-יודעה ויסודה הוא השפעת המקום והזמן. מהטמיעה הזאת לא יוכל להמלט שום איש אפילו הכשר שבכשרים, הן בנשמות והן ברוחנות. טמיעת אונס נקרא לטמיעה, אשר תבא אל האדם בעל כרחו שלא ברצונו ותאסרהו בשלשלאות של ברזל לעבור על רצון קונו ועמו. את המחזה הנוראה הזאת נוכל לראות בין באדם אחד, בין באיזו מפלגה ובין באומה שלמה. הסבות יכולות

הדרך וביניהם יצא גם ולמן ואת האמתחת הניה באניה. זאת ראה כן כליל אחד מהנוסעים היהודים ומחשבת פגול עלתה כמחו וברגע אחד נהרס כל הבנין שבנה ולמן המאשר בדמיונו, נבוכה תוחלת אשתו וילדיו המחכים לו בכליון עינים. האיש הזר לקח את האמתחת ויוצא כל אשר כתובה וימלאנה אבנים וישקיענה הימה ואת הכסף ואת הכתבים ואת יתר החפצים הסתיר כמקום כמחו ואין איש אתו. כשוכ זלמן אל האניה חשכו עיניו, כשלו רגליו וכמעט יצא מדעתו — אין האמתחת. צעקה, ככיה, תחנונים, הכימת נלגלת בכתל, רחמי הנוסעים, הזהרת רב החובל, חפוש ככל חבילות הנוסעים — הכל לריק, האמתחת איננה. ורכ החובל אינו חיב באחריותה, כי לא שמהו זלמן לשומר עליה. בסוף נגמר בין הנוסעים, כי רמאי האיש ולא היתה לו אמתחת כלל ותואנה הוא מכש, למען יחמלו עליו ויתנו לו נדבות הגונות, ואם כאמת היתה לו אמתחת אז כודאי לקח אותה אל היכשה בעלותו מן הספינה ויביא אותה לבית מרוח ושם גנבה מידו והוא לא הרגיש בשתותו לשכרה.

כא זמן הנסיעה וזלמן שוקל כדעתו אם לנסוע או לא. איככה יסע לביתו ומאומה אין בידו? אוי לו מעשר שנות יגיעו! אוי לו ממסר אשתו, שתזכירהו יום יום את עמלו לריק, אוי לו מלעג בני עירו, אם

להיות מדיניות, נמוסיות, דתיות, חברתיות, כלכליות וכו'. בימי הבינים היתה טמיעת אונס בעבור סבות דתיות על סדר היום. טמיעת האונס של אחינו הגולים למערב אירפה ולאמריקה היא מין סרקחת של סבות שונות, חברתיות, נמוסיות והעקר שבהן כלכליות. — מיום שנלו ישראל מעל אדמתם לא יצאנו מנורת שמד בצורות שונות לפי הזמן והמקום. בימי הרומים מסבה מדינית, בימי הבינים מסבה דתית ורק לפי שאצלנו הלאום והדת דבר אחד, ע"כ דומות רדיפות הרומים לרדיפות ימי הבינים כחות השערה. וגם בימינו עומדת גורת השמד על סדר היום, כל מקום לפי מנהגו וזמנו וצורתו ורק שם האלילים נשתנה, הם נקראים כעת "ממלכות לאומיות", "תקונים חברתיים", "והתקדמות", והם עורכים עלינו מלחמה עצומה, כבדה ומרה והיא אשר אקראנה בשם: טמיעת אונס רשמית. עובדא הוא, כי ממשלות אשכנז, צרפת, אנגליא וכל הממלכות הנאורות תעשינה את כל העמים הנכנעים להם וביניהם את היהודים בע"כ לאשכנזים צרפתים ואנגלים וכו'. לא די להם שימשלו בנפשות העמים, הולכים וכובשים להם גם את הנפשות; האבות הם ע"פ הרגל קשי ההבנה, אבל הבנים כבר נתהפכו לתלמידים מקשיבים. בארץ שביין הנאורה בכל הממלכות מוכרחים ילדי היהודים המבקרים בתי הספר כללי להלל את השבת, ומשום צער ב"ח אסרו בידוע את השחיטה וכל אלה לא ח"ו משום סבה דתית רק מטעם התקדמות, לאמר שנאת הדת. בממלכות הנאורות עלינו לשמור שתי שבתות. בארצות חפשויות יכופו עלינו הר כניגית, שנתחשב עכ"פ בספירות הרשמיות כמתבוללים בין שארי נויי הארץ ובנינו המבקרים את בתי-הספר התיכונים מוכרחים להלל את השבת, למרות החקים החפשים שלנו הכתובים רק על הנייר. והטמיעה האנוסית הרשמית הזאת היא מקור ואב לכל הטמיעות האחרת, כי תחלתה באונס וסופה ברצון.

גם אנחנו יהודי אוסטריא, בדיוק יותר: יהודי גליציא, סובלים תחת הטמיעה הנ"ל יותר מכל העמים; הממשלה אינה מכרת אותנו בתור עם וגם אנחנו בעצמנו, כלומר בעלי האספות בשביל דרישת אוטונומיה לעם היהודים, הרמונו אח"כ את ידינו בכתי הסוקאל, כאשר שאלונו, כהני הקתולים, מי רוצה לכתוב על קרן השור, שאין לו חלק באלקי ישראל ותורתו כלומר, פולנים בני דת משה? קראנו לפניהם: "נעשה ונשמע". עם הטמיעה הזאת אנחנו עומדים עתה במלחמה וחפצנו להתגבר עליה ע"י זה, שהממשלה תרשה לנו לנהל את עסקי הלאום ע"י רצון עצמנו. ולא עלתה על דעתנו,

יכא כידים ריקות! ואוי לו מן העתיד, כמה יחיה? איך יפרנס בני כיתו והוא בכר צוה לגרש את הדלות ואשתו מצפה לצרור כספו, שצכר לו, ככר נועדה לחיי נגידים ואיך ישוב כחרפה ובלמה, להיות לבון, למשל ולשגינה לכל יודעיו? לא! בשום אופן לא יוכל לנסוע, ואת דעתו זאת הגיד לרב החובל ולנוסעים. האנשים חמלו עליו, אף שלא כחדו לו כי חשוד הוא בעיניהם ויקצו לו מחיר כרמים למשיקאנא ובעצם היום הזה נסע משם כמסה"כ למשיקאנא. ולכו מר לו, כי הפר אלקים את כל מחשבתו. אך למה יתרעם, מסתמא אינו כדאי ועליו לסבול יסורי גלות עוד שנים אחדות. הוא כשהוא לעצמו לא רצה כלל לשוב עתה לביתו, הוא בקש גם כלי האסון הזה לעכד קשה עוד שנים אחדות עד שיחשוך לו לפחות עשרת אלפי דולאר. רק היא, האשה הרעה, אלצתהו למחר לשוב, מנוחה לא נתנה לו. ככל מכתב הרכתה לו הפצרות ופתוים לשוב ולשוב. היא חיכת כדכר, מזלה גרם. וכה קבע לו בדעתו, שהיא חיבת כאסונו, עד שקפץ וישבע ביאשו, לכלתי כתוב לה עוד מאומה ולבלתי שלוח אליה אף פרומה, למען יקל לו לחשוך כסף שנית — יתמכו קרוביה בידה, אח עשיר לה, יפרנס אותה שנים אחדות. והוא לא יחשוך נפשו מכל עמל, יתאמץ יותר מכפי כחו עד אשר יקבץ לו שנית

שאם אין לעם עצמיות פנימית, שאם אין לעם רצון יהודי בלי שום סבה היצונית, לאמר: אם יהודי ארצנו אינם רואים עוד חובה לעצמם להיות נבדלים במעשיהם, דעותיהם ודרכיהם משאר עמי הארץ ולשמוע רק לדעת העם היהודי, אז הוא סמן מבהק, שכבר נטמענו עד לאזנים במ"ט שערי טמאה, ואוטונומיה מחסד חנם של רומנטשוק לא תוכל להושיענו כלל.

הרפואה הברוקה והמנוסה מול טמיעת האונס היא הרצון החזק של האונס, אם יש להאנוס רצון כביר וחזק, לחיות חייו העצמים והפרטים, אז לא תועיל גם כפיפת ההר כניגית. אם אנחנו רוצים באמת, אז יש לנו רצון עצמי לאומי. לאבותינו היה רצון עצמי עד העמאנציפציה מרצונם החפשי, מפני שכל איש יהודי, הכניע את רצונו כפני רצון העם; עולמו היה עמו, שם נחל כבוד, שם שכע בזיונות, ובכח החברתי והמוסרי הזה לא יכל שום איש יהודי להעזי נגד רצון העם, אם לא רצה לצאת מכלל ישראל. תחת כל הרדיפות מבחוץ היו אבותינו חפשים ושרים מבפנים ומנהלים היו לעצמם. האנגלים ההומאנים הרנו, שרפו וכוזו את האירים ולא יכלו ללחצם בין לטמיעת הדת, בין לנמוס וכו', יען שהיה להם אוטונומיה לאומית מוסרית, חפשית והקים הכתובים על לבותם. כל אשר תתאמץ ממשלת פרוסיה לרכא את הפולנים ולהטמיעם בתוך האשכנזים, המה ירכו ויפרצו וילכו ויבדלו. ממלכת פרוסיה תפור מיליונים לשנה להגביר את החומר הגרמני במחוזות המזרחיים שלה ולהביא בידה את האחוות של הפולנים, אבל אין איש אשר דם פולני נוזל בעורקיו יהין לעשות את הנבלה הזאת, למכור אהוזת אבותיו; ונהפוך הוא, הפולנים קונים את אהוזת האשכנזים. לעומת החרב והחקים הנדפסים הנמצאים בירי ממשלת פרוסיה יש להפולנים חקים חפשים חרותים על לוח לבותם.

(סוף יבא)

ד"ר יוסף מנחם זינגרייך. סניאטין.

ענינים מדיניים

חוק תקון הבחירה באוסטריא. יום התחדשות אוסטריא כא. הממלכה התחדש בהחליפה את כחות מנהיגיה וכקבלה פנים חדשות. המפלגה, אשר קבלה את הנהגת הממלכה בירושה מאבותיה, חפנה דרך

איוזה סכום כסף ואז ישוב פהאם, מכלי אשר יחכו לו. כן גמר כלבו וכן עשה.

ושרה לאה באונגריא חתה לשוא לבעלה. עבר ראש-השנה, עבר יום בפור, גם חג הסוכות חלף ואין בעלה ואין תמונת אות ממנו. הוי, רכש"ע מה זה היה לו! עודה מתעצבת וממרת בכבי והנה הביאו לה את חכילתו הגדולה, אשר שלח כעלה במרם שם לדרך פעמיו כספינה של משא. כשואת פתאם דכא דבר כוא החכילה את נפשה. אם-כן, כן חשבה, הלא אסון קרהו כדרך, הלא הוא כתב לה, כי הוא יקדים לכא מחכילתו, כי אניות המשא תתאחרנה. מעתה היתה האשה לעגונה, הרעיון הזה, כי "עגונה" היא, גול מנוחתה יומם ולילה. "מה זאת עשה אלקים לי, אשה צעירה כמוני, לא ראיתי כטובה מעולם, חיי צער חייתי, ההנחמתי בתקוה, כי עוד לא אבד חלדי, כעלי ישוב, כסף הלא היה לו ועתה קייתי ליום גאולה, לחיות חיים טובים, להיות כעלת-בית הגונה ולראות נחת בצאצאי ועתה אסון כזה! עגונה! וכלי כל מחיה, בלי כל משען! כה עכרו שכועות רכים, גדול היגון מנשוא ואין מנחם. על מה מתנחמים, אכל אסון כזה! מי יודע אם לא בגד בה בעלה ולא מצא לו אחרת נאה ממנה, ומן הכסף, אשר חתה לו, תהנה צרתה והיא תגוע כרעכ, אם על כנים יסופו.

כי עשירים בצרפת לא אבו להלוות כסף לרוסיה רק ברשות הרומה. בקשה הממשלה ללוות כסף ברוסיה עצמה, אבל לא הצליחה.

על המצפה

שנאת חנם.

הנני חפץ לעורר על דבר חזיון אחד, הראוי לשום אליו לב, והוא: שנאת יהודי גליציה, מאיו ספירה שיהיו, אשר ירגיש היהודי הנולה מרוסיה. מוכן מאליו, שיש יוצאים מן הכלל, הבורחים מערים רוסיות, שהיו בהם פוגרומים או מפחד פן יהיו, חושבים, כי כל איש, אשר עוד יש נציץ אלוה בנפשו, ובפרט האח, היהודי, שערותיו יסמרו ולבו בקרבו יבכה בזכרו את ההרג הנורא וענוי-המות האכזרים, אשר מכלו יהודי רוסיה ואשר הם סובלים עוד גם עתה מפני שהם יהודים. אך כבוא האמללים האלה אל ארץ גליציה ובהפגשם עם היהודים היושבים בה יראו וישמעו את אשר לא פללו לראות ולשמע; את הדברים אשר ישמעו פה היו יכולים לשמוע רק מפי סלוי פריסלוי, המאמין באמונה שלמה, שהיהודים האדורים חותרים להוריד את הצאר מכסאו ולהשיב תחתיו מלך מאחיהם. ויש, הרום הקרושה" טובעה בדמי טובי כניה רק מפני האדורים האלה... ובשמוע הנודד האמלל את הדברים האלה יוצאים מפורש מפי איש יהודי והרגיש בנפשו עוד פעם פוגרום ואולי אכזרי יותר מן הראשון ואמר בלבו: אמנם שברנו גדול מן הים ואין חולה ואין סרגיש, ואין מפלט לנו מן הפוגרומים!... כן קרה לי בימים הראשונים לבואי הנה, וכן קרה, כאשר נודע לי, לרבים מן העמינרגמים, אשר במוניה הוכרחו להתעכב זמן-מה באחת מערי גליציה. הנה, למשל, בכאי הלום בפעם הראשונה אל אחת החניות לצרכי, ראיתי שם חבורות אנשים שונים מסכים אל השלחן. כאשר הכירו בבה בורחים היהודים מרוסיה? תמתי מאד לשאלה הזאת. אך הבלגתי על תמהוני ואען גם אני בתמימות: מפני שבארץ הדיא, "מרגיעים" את יושביה בפוגרומים נוראים ביהודים, ואבאר להם מעט את מתיקות הדברים האלה. ואדמה, כי שומעי מרגיעים לבה"פ את החלק המאה מאשר אני מרגיש. אך לא! המה שמעוני במנוחה שלמה (או גם בענג), כמו ששומעים דבר המוכן מאליו, "שכן צריך להיות..." וכאשר בליתי את דברי ענוני: "אלה היהודים בעצמם אשמים בזה!" המענה הזה לא חדש הוא לאיש מרוסיה, אבל כמה דברים אמורים, כשהוא שומעם מפי חסדי הממשלה הרוסית, אבל בשישמעם מפי יהודי, יתמה מאד. שאלתי: הא כיצד? אז ענתני בעלת החנות: מפני שיהודי רוסיה כבדי עון הם מאד, חמאים לר' ואדם. עד עתה נשא להם הקב"ה, ועתה נמלאה סאתם, וישפוך אליהם חרון אפו. האנשים אשר היו שם מהרו לאשר את דבריה בפקמים שונים: פלוני קמר כיום השבת,

פרופורציוני. כלומר בכל מחוז בזה יהיה הנבחר לא רק מי שיש לו רוב הדעות, כי אם גם מי שיש לו פחות מזה הראשון ובלבד שתהייה לו יותר משלישית כל הדעות הנמסרות. ובכן במחוז רוב הצירים לפולנים, כי בכל מחוז בגליציה המזרחית ישנו מועט מסוים של פולנים ויהודים (שהפולנים בושחים בהם), אבל בג' המערבית אין דותנים רק מתי מספר. גם סדר הבחירות במורביא שונה. שם יבחרו בכל מחוז האשכנזים בפני עצמם והמשבים בפני עצמם, בי שם הם מעורבים זב"ו. מחוזות הבחירות יגדלו במקומות, שאין יוצא משם מס הרבה, (כלומר לאלה ימעט מספר הנבחרים) ויקטנו במקומות, שיושביהם משלמים מס הרבה. בגליציה ובכיהם ירבה מספר הערים הנבדלות מן הכפרים (זהו לטובת הפולנים והאשכנזים המרובים בערים). בערים המרובות באוכלוסים יהודים: ווין, לבוב, קראקא, סטאניסלאו, קולומיא, ברודי, דרוהוביטש ומטרנוביץ יהיו מחוזות מיוחדים ליהודים, שיבחרו בהם ציריהם, אף שאין זה מפורש בחוק.

המבוכה באונגריא. ראשי המפלגות המאחדות הוציאו ברז אל העם, בו הם מתנצלים על תכסיסי מלחמתם ועל מאנם לקבל על עצמם את הממשלה על פי הנאי המלך. כריתות המסחר, שנעשו בין הממשלה בשותפות עם אוסטריא ובין אשכנז, רוסיה, איטליא ובלגיא, בלי הסכמת הפרלמנט, פסולות הן ואין לעם לקים אותן, והם מעוררים את העם לעמד במרדו ולחמתין ער שינחלו המאדיארים את הנצחון בבוא העת. והממשלה מומיפה לרוא את המרידה בכל עז. אסרה את מבירת העתונים בחוץ, במלה את מועצת הערים ופקידי הממשלה מושלים בערים ובפליכים. גם צבא תרים הממשלה מן העם בלי אשור הפרלמנט, כי מצאה לה החר, לקבוע מצב מוביליציא, בעין הבנה למלחמה ובמצב בזה הרשות למלך לקחת צבא בלי רשיון הפרלמנט. כריתות המסחר עומדות בתקפן מיום הראשון במאָרץ ואין משגוח על מחאת המאדיארים.

הנסיגה לאחור ברוסיה. עתון אנגלי עושה חשבון, כי בחדש אחד, מיום ו' יאנואר עד ו' פברואר נאסרו ברוסיה ע"ח עתונים, נ"ח עורכי עתונים נתפשו בתפישה. בס"ב ערים הושם מצב המצור. י"ד אלפי איש הוסמו בעון מרידה. 1716 איש נתפשו בחדש מרידה בפטרבורג לבה. ב"ז ערים נפתחו בתי אסירים חדשים. שני אלפי פקידים שלחו מן הדואר והמלגראף. סכום הנזק, שעשו האכרים באחוזות הגדולות עולה לכך מאה וחמשים מיליון כתר. כמר אחד נתפש בעון מרידה יען אמר בדרשה כי "לה' הארץ ומלואה". אספת הדומה נועדה ליום 10 מאי, אבל לא לכונן את הקונסטיטוציא, כי-אם למען תסכים להלואה חדשה,

לאלה, אשר בשרונם ותבונתם יבשירום להנהיג את המדינות. חוק אחד, ודעה אחת לאציל ולאכר, ליודע ספר ולאינו יודע קראו. ובה תקבל אוסטריא העתיקה כח חיים חדש ותהקים עוד לארך ימים, תחת אשר בימי המניסטרס האצילים באדעני ותון נכאו הכל קץ לאוסטריא. עוד לא נדעך כוכב אוסטריא, כי ידע המושל מה שחמר לממלכתו ויסנה את החסרון ויניח יסוד חדש לה ועליו התבונן אוסטריא חדשה, אשר לא במהרה תמוט. אין כל פלא, כי המתאווים לחרבן הממלכה ולהפרדתה לחלקיה — שאָנרר וסיעתו — מתקצפים ומתרגזים ביאוש. וכאשר הרציא ראש המניסטרס גאוש ביום ו' שבוע שעבר את מעמי חוק הבחירות החדש השתוככו במשגעים ויקוננו בשאין ובשגעון את קינתם המרה: ליהודים (כלומר לסוציאליים) ולסלבים (יביא החוק הועלת). — ואמנם החוק החדש יביא תועלת לכל השררות המדובאות והעשוקות וינאלן מידי לוחציהן. צדק לבל, זה היה נר לרגלי הממשלה בערבה את סדר הבחירות (אף שזה לא מנע אותה מהעלים עיניה מהיהודים). תחת שהיו עד כה תב"ה צירים במועצת הממלכה יהיו מעתה הנ"ה. שלשים היתרים יתחלקו לפי הצעת הממשלה לעמים, שנגרע חלקם עד כה. מספר צירי האשכנזים יהיה כמו עד כה 205, מספר המשבים יהיה 99 (עד כה 87), מספר הפולנים 64 (עד כה 72), מספר הרוטנים 31 (עד כה 10), מספר הסלובנים 23 (עד כה 15), מספר הקרואטים 13 (עד כה 12), מספר האיטלים 16 (עד כה 19), מספר הרומנים 4 (עד כה 5). — בסעיף מיוחד בחוק הזה במלה חלוקת הבחירות בקריות. הזכות לבחור יש לבל זכר מכן ב"ד שנה ומעלה, שיש לו זכות אורח באוסטריא ויושב במקום מגורו למצער שנה אחת. הזכות להבחר יש לבל זכר מכן שלשים שנה ומעלה, שיש לו זכות אורח. חוק מיוחד יגין על הבוחרים מפני כל תרמית ובפיה בבחירה החפשית. ולמען תוכל מועצת הממלכה לעבד עבודת הממלכה בלי מפריע מצד מפלגה קטנה רדיקלית, ישחננו גם סדרי הנהגת הכית באופן שיוכל היושב בראש להוציא מפריע עז-פנים מן הכית ולאסור לו לשוב לאיזה זמן. — סדר הבחירה בן הוא: בל מדינה תחלק למחוזות ובפי האפשר יהיו יושבי המחוז בני עם אחד. בכל מחוז יביע כל איש דעתו על ציר אחד המוב בעיניו. ומי שיש לו רוב דעות הוא לבדו הנבחר. יוצאה מן הכלל היא רק גליציה. האצילים יראו, פן יאבדו את הרוב, שהיה להם בגליציה, כי בכל גליציה המזרחית רוב יושבי הארץ הם רוטנים ובבחירה ע"פ רוב פשוט יהיו רוב צירי גליציה רוטנים. על בן המה נציב גליציה גראף פוטוצקי את לב הממשלה, להנהיג בגליציה, במחוזות, שיושביהם משני העמים, חוק בחירה

והאניה, אשר בה נגנב הכסף, צפה לאירופה, באלו לא נעשה דבר, העולם הוא עולם, כמו שהיה, הכל רועש, הכל שיאן כמנהגו, יש גם צהלים ושמים יש גם בני אדם מאושרים, אף שעולמו של הזוג האמלל חרב. אבל גם הנגב לא הרבה לשמוח בהון זרים, שרכש לו על נקלה. עודנו בספינה חלה מחלה קשה, אולי ממכשול-לב, אולי מרוב התרגזות ומפחד, פרץ זרם דם מגורו, אדם חלש היה מעורו בפי הנראה וארבעה ימים במרם נגשה האניה אל החוף באירופה יצאה נשמתו. המלחים עשו לו כמו שיעשו לכל מת באניה. ורב החובל חפש בחבילתו, לדעת מי הוא ומה הניח אחריו ומי יורשו, וימצא שם את הכסף ואת מכתבי שרה לאה ואת יתר חפצי זלמן. מתוך החפצים האלה דן בלי כל פקפוק, כי שם הנפטר הוא זלמן נ. ושם אשתו שרה לאה נ. היושבת בעיר ר. באונגריא.

כבוא האניה לחוף אנטוורפן בכלגיא מסר רב החובל את הכסף ואת החפצים לקונסול האוסטרי וזה שלחם אל בית-הדין כעיר המחוז ב. באונגריא בצרף תעודה מאת רב החובל מספינה פלוגית מקוימת מאת הקונסול, כי זלמן נ. מת בספינה. ובית"ד מסר את כל הדברים האלה עם הכסף ליר העגונה שרה לאה נ. ויעשינה לאפטרופסה על בניה.

בכלות ימי הבבי וה"שבעה" ו"השלשים" החלו האשה ומכירה לדאוג לאיזה תבלית. הן עתה איננה עוד עגונה, גם עניה איננה ומה תעשה עתה? מי יודע אם יתירו לה הרבנים להנשא? האמת נתנה להאמר, כי שרה לאה לא חשבה כלל להנשא, לבה אמר לה, כי עליה להמתין עוד זמן רב. לא יכלה להאמין כלל, כי קרה לבעלה אסון בזה, ובפרט הן מעולם לא התאונן בשום מכתב, כי הוא ידוע-חלי ומכתבו האחרון, שכתב לה לפני ראש השנה, הוא מלא תקוות טובות לעתיד והוא נכתב במנגון כה עלן, כה שמת, עד שאי אפשר, שאדם שהגיעו ימיו האחרונים, יכתוב בסגנון כזה. ואיך אפשר כי ימים אחדים לפני מותו לא הרגיש איזה מיחוש ואיך בנה לו אדם חולה תקוות רמות באלה? אי אפשר להאמין. אך אנשים טובים, אשר במרם השיגה את הכסף מרו ממנה ולא שאלו לשלומה ואין צריך לומר שלא תסכו בידה, קרבו עתה אליה בידירות מתמיהה ויחוו לה דעתם ויתאמצו לתמוך בידה בעצות. ויותר מכלם דאגו לה השדכנים. כלם יחד הגידו לה, כי אולת היא לבלתי האמין לתעודות כתובות באופן רשמי ומקומות מאת הקונסול ומאת בית"ד המחוז, ואין ספק, כי גם הרבנים יתירו עגונה בזאת. עתה רק לפנות לאיזו רב גדול, שיש בידו להבריע בתקנת עגונה. השדכנים קבלו על עצמם את

המרח להשיג היתר העגונה מאת רב גדול ומפורסם. עברו ירחים אחדים ושרה לאה נשאה למז"ט לאלמן הגון חשוד-בנים. האשה האמללה שבעת התמוררים והעני ראתה עתה חיים טובים. בעלה הוא סוחר נכבד יודע מפר ולשון ותהי מאושרה וגם לבניה הגיעו ימים טובים, למדו מדע, התענגו על כל טוב וישכחו את אביהם. אחרי שנה ומחצה השיאה שרה לאה את בנה הבכירה לבחור בן טובים ונדן ארבעת אלפי כתר נתנה לה ובימים האחרונים היתה החתונה, חתונה הגונה, אשר זה כמה לא היתה במזה בעירה ההיא.

וולמן שב למשיקאנא אל צרור מרבלתו ואל קוניו הקבועים ואל עסקיו השונים ויעבד עבודה קשה ביהר עזו והתאמצות, למען ימהר לצבור איזה סכום, שיוכל לשוב אל אשתו בלי קלון וחרפה. בסף לאשתו לא שלח לעת עתה וגם מכתב מנע ממנה, בן גמר ובן עשה. בשתי שנות עמל ומחסור הצליח לצבור איזו מאות דולאר ויאמר די! יותר לא אבה לצער את בני ביתו ויגמר לשוב ולהבהיל את אשתו ואת בניו בשיבה פתאומית ובמתנות.

בהגיעו אל גבול אונגריא פגע במסלת הכרזל באיש ממכריו ממחוז שבתו מקדם ויתודע אליו בשמחה וידרוש מפיו על אדות בני ביתו. והאיש מדר אותו

שאנו מברילים, ולמרות שגם הספרדים אינם מברילים כיניה? — משום שאופן כמיו בכפ"ת אי-דגושות לא נהוה כאשכנזי או כפולן, כי בזמן התלמוד השתמשו כבר באותיות בכפ"ת דגושות תמורת v (דומית), ch אשכנזי, scholae, σχολαί; ביבי, vive; ביבה, vivarium; דיתק, διατηρη; ורכים כאלה. — אלה מדמרים העכרים, שאין כחם לתקן את המעוות המוסכם, בהיותם נוקקים לאבות חרדים, שאצלם כל שבוש, מכיון שנתארח נתקדש — שבהוראתם אין אצלם השפה העברית ותחיתה בדבור תכלית בפני עצמה, כי-אם אמצעי להוציא תועלת מקדושת שפתנו — בהתאמתם להצדיק את השבוסים, שרשים בהם מקטנותם ולהשעינם על יסוד פילולוגי, מביאים להם ראיה משפת סוריא ומדמים מלתא למלתא, מכבא שפת סוריא למכבא האשכנזי. בשפה ההיא מתבא הקמץ o, החולם au והצרי לפעמים aj. אך המזה נלמד, שגם בעברית מתבאאות ככה התנועות האלה? אכן ברצותנו לחקור את היחס, שכין שתי השפות האלה ואת ההשפעות, שקבלו זו מזו, צריך להתבונן להתקופה שהיהודים רברו בה סורית (כתלמוד: סורסית) או ארמית במובנה הצר של המלה הזאת. מוכן מאליו, שכחירה ראשונה לא"י לא יכלה בתור שפה זרה להשפיע על השפה המקומית, רק להפך זו האחרונה השלמה והמסודרת ושחותמה הדיאלקטי המכע על אורגני המדברים בה, השפיעה על השפה הזרה והתאימה אותה פחות או יותר לרוח מכבא. ועובדה היא ששפת סוריא השפעה משפת עבר ולא להפך, כי כתרנוס אונקלוס, שנכתב בסורית מיוחדת במקצת, נשתנתה פה ושם האורטוגרפיה הסורית בהסכם למכבא התנועות בעברית. לדוגמא: התרגום של המלה "ויפח" הוא וְפִּיחִי וְכִסּוּרִית: וְפִּיחִי. כמיו החולם העברי אינו איפוא דומה להחולם הסורי, שהוא au, כי הלא מוכרחים היו למלאותו כמיו (au = awu). המלה הסורית "אָאָר" (ojar), שנעתקה לעברית בצורה "אָאָר" (הנקוד "אָאָר" הוא מעוות, ראה אוהב גר מאת שר"ל צר 102) תוכיח גם כן, ששונה המכבא העברי מהסורי ושהחולם העברי היה גם כעת פגישת שתי השפות האלה דוקא o. את זה תוכיח גם המלה התלמודית "נוסין", שנעתקה מיונית: *νόστιν* ואלמלא התבא החולם בעברית כמו בסורית היתה צריכה המלה הזאת להעתק לעברית בצורת "נוסין"! — הקמץ נחבא בתקופה ההיא ג"כ דוקא a, למשל כתרנוס שני של מגילת אסתר: ישנו עם אחר, מנהון מזבנין קיָא. המלה האחרונה לקוחה מדומית: *cera* (שעוה). מימרא אופית נמצאת בתלמוד ושנויה במדרש: "רכי נתן דכית גיברין אומר ארבע לשונות נאה לעולם להשתמש בהן: יונית לומר; רומית לקרב; סורסית לקינה ועברית לדבור". גיבז הקמץ בשפה סוריא, שמכבאו o מרמה באמת את הדובר בשפה ההיא למקונן, מה שאין כן בש"ע, שהקמץ מתבא a. זוהי הוכחה מכריעה, שקמץ בעברית לא יבוא כמו קמץ בסורית. המכבא האשכנזי לא קם איפוא תחת השפעת השפה הסורית, ובאיו מדינות, שהיהדות התרכזה שם באיו תקופה שהיא, נתחולל המכבא האשכנזי? משמות העצם, החצובים על המצבות של קברות איטליא (Dr. Berliner, Jüdische Grab- male in Italien) הננו רואים שלא ידעו שם מכבא אחר ממכבא הספרדי ומספרי רד"ק הצרפתי נדע, שגם בצרפת שדר רק המכבא הספרדי. לפי זה נוצר המכבא האשכנזי באשכנז ובפולין והיהודים, שהתישבו באשכנז או בפולין, השתמשו עוד במכבאם הספרדי כי כמעט כל שמות הערים והמדינות, הכתובים באותיות עבריות, כתובים באופן המכבא הספרדי, לדוגמא בהספרות הרבנות של שנת ר"פ, שנת ש"נ, שמחכיה דרו בערי פולין ואשכנז נמצאות המלים: פוזנא, רוסיא, פודהייץ, לבוב, מוסקא וכדומה, שנעתקו ממכבא הספרדי. המכבא האשכנזי, כלומר הזרנון העברי, קם איפוא באשכנז ובפולין כיחד עם הירגון האשכנזי. כשדרות העם התחתונות מתקלקל על פי רוב המכבא גם בשפות אחרות, למשל האכרים

מנוסתם ותצרום ותונים. זכרו כי אחיכם הם. רחמו עליהם ולא תצטרכו כי ירחמו עליכם! אשר גאלרכארג, נודר מרוסיא.

הערת המערכת. אמנם גדול אסון גולי אחינו אלה. גודלם כגודל כל הנדבאים והרצוצים, שהמון העם רואה בהם מוכי אלקים ו"ארורים", שצוה לרדפם. כן הוא גם גורל עמנו ככלל. שקר הדבר המוסכם בין המון, כי כל יהודי רוסיא מורדים ופזקי עול, כמו ששקר הדכה, שמפלו עלינו שונאי ישראל, כי כלנו רמאים רודפי בצע. אמת היא רק, כי בין גולי רוסיא העוברים דרך ארצנו נמצאים קצת רבולוציונרים, עוזבי תורה ושונאי סדרי החברה האנושית וגם קצת רמאים בני בליעל, אבל רובם הנדול הם אנשים נאים וישרים וממה שרבים מהגולים המה פורעי מוסר אין ללמוד, שכן המה כל יהודי רוסיא או חלק רב מהם, כי כאמת האנשים הפשוטים, כע"כ בינונים, רוב אנשי אמונה, בעלי עסק או אומנות קבועה, שיש עכ"פ תקוה לחיות מהם בעתיד, אינם יוצאים ממקומותיהם, רק צעירים הסרי כל עבודה יוצאים, ובניהם נמצאים איור רמאים, ריקים ופזחנים המשתמשים בשעת הכשר לבקש הצלחה במקום אחר. ואיך ישאו הישרים בעון החוטאים? רק הפתאים, שאין להם אלא מה שענייהם רואות, דנים מאלה על כל יהודי רוסיא. זה עולה גדולה. גם גורל יהודי גליצא בחוץ לארץ כן הוא. רוב הגולים מגליצא הם חסרי כל משלח יד. בין אנשים כאלה נמצאים, כמובן, גם ריקים ופזחנים ושונורים. ויהודי אונגריא ואשכנז דנים מאלה על כל יהודי גליצא והם מחליטים בחפזם, שכל יהודי גליצא הם שונורים ורמאים. ואיך יעשו יהודי גליצא עצמם את העולה הזאת לאחיהם כרוסיא, לדון את כלם ע"פ חלק קטן מן הגולים?

לשאלת המכבא העברי.

(חקירה מדעית פילולוגית).

(סוף)

אין אני חוזרים לתקופת התנ"ך ומדלגים על ההעשרות שפתנו ע"י התגונותה והתפתחותה במשך תקופות שונות שאחרי התנ"ך וכל שכן שאיננו נוקקים לקבל את כל חקי המכבא של הספרדים, אלא מנתנו היא להחזיר להשפה, בהחיותנו אותה כפינו, את עצמותה, את המעמדה הנכונה ולהסיר ממנה את השניאות הכרורות והמוסכמות, שקבלה כאשכנזי ופולין באופן כמיו התנועות, כי על-כן מברילים אנחנו מכבא בין האותיות בכפ"ת הדגושות והאי דגושות, למרות שבזמן התנ"ך לא היה ההבדל ביניהן באופן

בגליון הקודם נפלו שניאות במאמר היה המשנות את המונה. במדק הראשון כשורה נ' מכתמה צ"כ: "בינית מומן התניך והתכמור וגם ביונית חדרשה מתבא כ" כמו חולם, כ" פשוט. — בסדק השלישי כשורה ה' מלמעלה תחת מלת "ונג" ציל "כמו". כשורה כ"ב מלמעלה לפני אות e חסרה אות o.

יניד האחד או האחת את ראשו לאמר: זלמן האמלל לא זכה לראות בשמחה כתו! גם בבית המלון היה על זלמן לשמוע בפירוש את המחיתנים הזרים מספרים זה לזה על אדות המרגדה, שקרה למחותן המת והוא יושב לו מרחוק ונאנח כחשאי ואין שם לב אליו. אל החופה נאספו כל אנשי העיר וגם זלמן בקרבם. אחרי החופה נרחק גם הוא כתוך הקרואים ויאמר, כי בהיות לו קצר-רוח בעירה הקמנה בא לראות מנהגי יהודי אונגריא בחתונה. כאשר הכריזו את מתנות הדרשה והברחן קרא: "מצד הכלה נותנים אם הכלה ובעלה הגביר המרום וכו' מאה כתר". נגש זלמן אל השלהן ולבו דופק כלב הגולן ויניח על הקערה מאתים כתר וצמיד וזה יקרים ויקרא אל הכרתן: "אבי הכלה האמתי נותן מתנת-דרשה מאתים כתר וצמיד וזה ממולאים אבני יפה"...

"שויבי למנותתך נשבה קרושה!" נשמעו קולות חרדה איומה מתוך הנשים, הנמלטות בחפזן מתוך החדר. גם האנשים נבהלו ויתרחקו איש אל אחיו כשיות מפחד פתאם וקול נשמע "סים, סים!" הכלה התעלפה. האנשים חדרו להשליך מכטי תמהון זה לזה וימתרו לעזרת הכלה....

אתרי ההתודעות ואחרי ספיר התלאות נשפכו עתה דמעות יותר מאשר בבוא השמועה על דבר מות זלמן.

פלוגי אכל בשר ואחרי כן חלב, אלמוני נגב. ביניהם לענו מרה לחריצות ישראל וגבורותיו: "אתם הבאתם את רוסיא עד ריבולוציה איומה כזאת; אתם הפכתם משרש את כל סדרי הממלכה הזאת, ועתה הנכם נושאים את הגליצים ובירחים משם לרבעות... אם גבורים אתם, הציגו את חוכם אל נכח כדורי-המות ומותו, נבלים!" אנכי נסיתי להקטין מעט את האשמות הנוראות האלה, אך לדברי לא שמו לב, כי מאמינים הצדיקים האלה בצדקתם מאד. בין כך בא עוד איש אחד החנותה ויחזיק גם הוא בידים. "כל יהודי גליצא שונאים הם את יהודי רוסיא, אמרו, מפני שכלם כופרים בעיקר הם; כלם גנבים הם, מרצחים, עצלים, חיים על חשבון אחרים, מפריעי סדרי ממשלה ועוד ועוד. כל הנעשה להם כאין הוא נגד עוונותיהם ופשעיהם. כדאים הם להשחמט עד אחר... כן חרצו משפט אוהכי עמם אלה, וחמתם כערו כס. גם נכרי היה שם, ויכן כי צערתי מאד את ארונים האלה וינער בי בקצה גדול. את דכריו לא הבינותי, אך "אחי" העכרים חשו לעזרתי וזוהרני לצאת מהרה פן אפל בידי הערל הזה ועשה כי פוגרום... יצאתי מן החנות כפחית-נפש. ככל זאת דמיתי, כי שנאה פרמית לאנשים האלה על איור יהודים מרוסיא. אך לדאבוני נודע לי אחרי כן, כי רב אנשי גליצא שונאים את היהודים הרוסים מאד. גם אני לקיתי בממוני ובנפשי עוד פעמים רבות, גם הנודדים הרכים אשר נפגשתי עמהם התאוננו מר על התיחסות רעה מאד אליהם פה. ידוע הוא מה רב המחיר, אשר ידרשו מהם בעד כל דבר אשר יקנו, ויש אשר ישאל האמלל בשלום, לאמר: איככה זה לא תרחמו עלינו ותפשיטו את עורנו מעלינו? קחו ממנו את המחיר הקצוב לכל. וענו המוכרים: אם המקום לא רחם עליכם, אין גם אנחנו צריכים לרחם עליכם. או אמרו לרחם עליכם, וכדומה... גם הספרות הגבוהה התיחסנה אל הנודדים לא טוב מאלה. כאשר יבקשו העמיגרנטים האמללים, המושכים לרפא את העינים, מרופא-העינים: רחמו עלינו והוילו מעט מהמחיר, ושמעו מענה: אין אני יכולים לרחם עליכם. לבו לכם לרוסיא, ורחמו שם עליהם רוסים. יודע אני עוד מעשים, היכולים להראות את השנאה של יהודי גליצא ליהודי רוסיא. אך למותר אחשוב לפרסם פה. כמו כן יודע אני הרבה מעשי-מרמה ושוך, כפירה בעיקר וכדומה בין אנשי גליצא, בכל זאת אינני עלול לחשוב בעבור זה את כל יהודי גליצא לרמאים, שודרים כופרים בעיקר וכדומה. מאין באה כל זאת? בכלל מדה מכוערה היא שנאה יהודי ארץ אחת ליהודי ארץ אחרת, מפני שנמצאים בהם אנשים רעים וחמאים. — דעו נא אחי בגליצא, כי היהודים הרוסים נהרגים רק מפני שדוקא ישרי-לב נהרגים שם ומלבד זאת מפני שיהודים הם ומפשע רשעי רוס נגע לסו. ואם תמצאו עון באחדים, או גם כרכים מהם, אל תמהרו להוציא משפט מעוקל, כאשר יעשו שונאי ישראל, כי כלם חוטאים הם. חמלו על האמללים האלה ותקלו להם את נדידתם באשר תוכלו, כי למה ימר לבם עליכם וזכרו את עונכם, כי קריתם אותם בדרך"

במכבו בתמהון רב, כי חשבהו לרמאי. אך זלמן הגיד לו אותותיו, כי הוא זלמן נ, אשר נסע לאמריקה לפני שנים עשרה שנה. האיש נוכח, כי זלמן, אשר חשבוהו למה, נצב לפניו ויספר לו את אשר נעשה. כשמוע זלמן את דברי האיש, אשר ידעהו, כי איש נאמן הוא וכל התול בקלות ראש רחוק ממנו ויתחלחל מאד ויבך כילד ויספר לו את כל תלאותיו. "מה יועיל לך הכבי", נחמהו האיש, "אנידה לך גם בשורה טובה. בתך הכבירה תכנס מחר לחופה ושדך הגון מאד עשהה. כפי ששמעתי היתה החתונה כאופן נהדר רב עם, כי משפחת החתן היא משפחה גדולה ועשירה. ראה איך אנה אלקים, שתהיה בחתונה בתך.

זלמן התאפק, הכליג על יגונו ויחל את פני מכירו, לבל יגלה לאיש את דבר בואו, למען לא תשבת השמחה והוא בעצמו יתגלה אחרי החופה. ויבא זלמן העירה כערב, איש לא הכירהו, אף שלן בבית המזון האחר, אשר בעיר, שהתאכסנו בו גם מחותנים, כי פני זלמן ולבושיו השתנו עתה הרבה מאשר היו מקדם. בלי חתימת זקן בא ופניו פני אמריקני גמור. לאורחים הגיד, כי הוא נוסע מסחרי מאנגליא.

מסחרת בערב היתה העיר הומיה מרוב אורחים. כל אנשי העיר הרגישו את חגיגה החתונה, הדרת יום-טוב ככל הרחובות, חתונה נגינית כזאת לא בכל יום היא. ובחלונות ובשערים עומדים המון אנשים ונשים ומראים באצבע על כל אורח ומחותן ויש אשר

[illegible]

*

[illegible]

כלי "תנין" של שערות ארוכות על צווארה אף בימות החמה; מן הנמנע, שלא ישכב פלוני החנוני לשוא לפני כל קונה, אף שיודע הוא שאין איש מאמין לו; מן הנמנע, שלא יזכיר פלוני החנוני בין כל מלים אחדות בתוך דבריו את המליצה "כמו ש"הוא אומר" (ווי ער זאגט); מן הנמנע לפלפלי "איש העולם" בקלוייו, המביא שם את כל החדשות ומספרן בכנופיה, שלא יגזם וישלח יפליג בכל מאורע ומאורע במדינות נפוחות, וכשיאדע איזה דבר גדול באמת הוא במצב כלתי נעים, כי אין לו עוד-די מלים ומליצות להפליג ואף לתאר את הדברים כהיותם; מן הנמנע לסתם בעה"ב הכותב מכתב לחברו, שלא יכבדו בתאר "הרבני הנגיד", אף שאין כל רבותא בזמן הזה אם יהודי איננו קראי (כי זהו כונת התאר "הרבני") ואין כל רבותא בתאר "הנגיד" (נגיד) הנתן היום גם דחור על הפתחים; וכן מן הנמנע לכותב כזה, שלא יסיים מכתבו במליצת "ומאפס הרשות אקצר", אף שכבר מלא שני גליונות משני עבריהם; מן הנמנע, שבחורים היודעים כתוב מעט עברית לא ישלחו עכ"פ פעם אחת כחדש מאמר או שיר או פיליטון אל המערכת, אף שיכולים הם לדעת, שאי אפשר לה להדפיס ככל שבוע גליון גדול ככל הש"ס ומפרשיו ובכלל אין מדפיסים רק דברים כתובים בדי מומחים ואין לאיש דלמד אחרים בטרם למד בעצמו.

2

[illegible]

דמת המצפה

יצאה לאור בכל חודש

שופנהואר ויהודים.
 עם מפתחון מ"ש

אני לדבר. בתחלה על אדות האמישות בכלל.
נפלא הוא רוח בני אדם. האדם כמאן להביר את מצבו בכל מורא,
לדעת שלמעמדו האיום אין מוצא. האדם חפץ להתעות את עצמו, להוליך את
נפשו שולל בהקדמות כוזבות, בתולדות כהני מוסדות, את עינו הזכה הוא
מסמה בצבע ורדי, כנויני ארגמן נוצץ. הרצון להים, לחיים בוסחים ונעימים,
מתיש את האימה, מקהה את חוד המצב בעינו, מסיר את הכללה מעצם
הדברים הסובבים אותו וחושב אותה למקרה חיצוני, להולדות סכות, שאינן
תלויות בעצם ואינן מוכדחות. הוא מציז לעצמו, שהמורא מסיבב רק ע"י עלות
צדדיות, ע"י גורמים זרים מקריים, שנכנסו, והעצם לפני עצמו, אינו גורם לו
רעה לפי סברתו המדומה, והוא משעשע את נפשו בכמחוגו, שבאשר תוסרנה
הסכית, שנודמנו ע"י השפעה מחוץ, אז יחלוף הרע המבעית ויאבד כרגע.

(LOCAL)

(LUAL, CN.)

רמת המצפה

שאיפת הגדלת העתיד והתעוה את עצמו בהיה הוא אמצעי נתון ע"י הכח החיוני, למען הגן על אנרגית החיים, לכל תרפה, לשמור בפני רפיון הרצון לחיים. אולם האמצעי הזה הוא ככל רמו של הטבע, אם לא יובן בראוי הוא גורם נזק רב. היהודי אינו מגרש את ציורי פלצות, למען השתחרר מנטר הפחד המדבא ולהחליף כח, למען יוכל הלחם בעד קיומו; היהודי חושב את בטול הפחד ע"י הבטחון, שהאנשים לא תאריך ימים, למטרה בפני עצמו והוא מסתפק בזה ומישן את נפשו בשלוה ובשלוש ומרמה, שאין כראי להתאמץ

בלתי נמנע.

(*) אברהם דומה לחמה יצחק ללבנה וכו'.

צעקת העברי, נמלט האבר מתחת ידו ויקראו לרופא לחבוש את הנמחק. והאבר התחבא ביער הסמוך שני ימים, ושוטר המחוז מצא אותו שוכב נקפא, ויאחזהו ויאסרהו ללכת אתו העירה. ולא מצא און ללכת, כי רגליו נקפאו. וישלחיו בעגלה לבית החולים. על השאלה למה עשה כזאת, ענה לפי המו: הן שמעתי כי הממשלה ברוסיה התירה להרוג ולאכזר את כל היהודים. דמיתי כי גם פר"מותר לנו עשות כן, ועכ"פ לאחדים מהם. לע"ע בא בשכרו, כי צוה הרופא לחתוך שתי רגליו, כי אין תרופה לו לשוב לאיחיו.

קתה שור.

סופיא אחרי המקרה המעצב, שהודעתי במכתבי הקודם, קרו עוד מקרים רעים במשך השבוע שעבר. בבתי הגמנוזים של הממשלה הטילו המורים הבולגרים לחובה על עצמם, להבעיר את מרורות אש השנאה כלב הנוצרים לעם היהודי. אחד המורים בגמנוזיא בעיר פאזארד'יק הסביר לתלמידותיו בלמוד דברי הימים, כי מוכח ממופת היסטורי, שהעברים משהמים בדם נוצרי לצורך דתם בפסח. אחת התלמידות העבריות, אשר דברי המורה נגעו לנפשה, הפסיקה את המורה מלמודו, בדרשו ממנו באמץ לב באור על המופת הנזכר. התלמידה הוצאה מן המחלקה בפקודת המורה בעד דרישתה זאת. — שוב עוד מקרה כזה. בגמנוזיום בפליפופל הודיע המורה לחימיה את תלמידיו, כי מבחן התלמידים בשנה הבאה יערך על יסוד חמרי הלמודים מהמחלקות החמישית, הששית והשביעית. כמובן לא הפיקה ההודעה הזאת רצון מן התלמידים וימחאו נגד דברי המורה, אז השיב להם המורה כלעז: בית ספרנו לא יהיה "לשוק יהודים". בעת ההפסקה הלכו אליו שני תלמידים יהודים ויעידוהו על דבריו. ויתנצל המורה באדם בושה על פניו, שלא נתכון בדבריו אלה לפגוע בכבוד העברים, כי דברים כאלה נאמרים בכל יום.

מחרוב ומרחוק.

חג כפור קיסר אשכנז. כבית קיסר אשכנז הוחג ביום ג' שבוע זה חג כפול: יום חתונת הכסף של הקיסר והקיסרית ויום ארושת בנם השני אייטל פרידריך (בעל כשרון רב יותר מאחיו הכבוד יורש הכסא). בערי תשובה. בפולין הרוסית קמה תנועה בסרב הכהנים להתקולים להשיף לתשובה, לחיות בפת חרבה, להגזר מכל משקה ומכל היוצא מן החי. כיסוף העולם בא. הכהנים ההדיוטים ככפרים מגנים מעשי הכהנים הגדולים הרודפים תעננים. העם נמשך אחרי התורה הזאת. הבית הגבוה בכך העולם. בעיר ניו-יורק הידועה בכתיבה הגבוהים, יכנו עתה בית גבוה שש מאות אמה ולו ארבעים דיומות למעלה מן פני האדמה ושלש דיומות למטה מפני האדמה. כלומר דורות מרתפים זו למטה מזו. עד כה היה הבית הגבוה ככל בתי ניו-יורק בעל כ"ח דיומות וגבוה שנ"ח אמה.

בקבוקי ניר. כאמריקה החלו לעשות בקבוקים של ניר לשכר ולחלב. הניר יטבל בסאראסין, למען לא יכלע הניר את הגוול ויתרכך. הרבה מעלות לבקבוקים כאלה: סלים הם לחולכה, לא ישכרו, נקיים הם. כי לא ישתמשו בהם רק פעם אחת.

פוליציא ותפשה בגנבה. בעיר החוף הגדולה גאלאץ כרומניא נתפשו כל השוטרים וכראשם שר השוטרים ויושמו כלם ככלא. כי השתתפו עם חברת גנבים ככל הגנבות. זה כשנה נגנבו סחורות רבות מן הנמל על חוף הדוניא והגנבים לא נגלו. לפני ימים אחדים הודיע שלחני אחד את הפוליציא ואת הפרוקורטור, כי נגנבו מכיתו עשרים אלף פראנק. קודם כל דרש שר הפוליציא מאת הגנב הידוע לו מחצית הגנבה. הגנב טען, כי לא כ' אלף גנב, כי אם סחוט והגנב משקר. ויקח שר הפוליציא את הגנב אל בית האסירים. מאין ברירה שלם אל השר עשרת אלפי שקל ויצא לחפשי. מיד הלך הגנב אל הפרוקורטור ויספר לו את המעשה, והוא שלח חיל צבא ויתפשו את כל השוטרים וכל תועבותיהם נגלו.

*

מסת נקיים. שני נוסעי המסחר ה' זושא לעכל ו'ה' מ. כעגליטער בקראסא, שנחפשו כחשד השתתפות

אך הם לא שמו לב לדבריו ויאימו עליו, כי ישימו קץ לחייו, אם לא יתן להם, ויהי כאשר ראה כי עזרה רחוקה ממנו, כי היה בדרך כביתו, נתן להם עשרים כתר. אך הם עוד לא אמרו דין, ויאמרו את היהודי כחבל אל המטה, ויסתמו את פיו ויכוהו מכות אכזריות.

סטאניסלאו. חוק לחוצבים בהרים (בערגליטע) לחג מימים ימימה, יום אחד בשנה, ועשה אותו יום משתה ושמחה. היום הזה כשם חג-בארבארא יקרא. הגזירה הקדושה הזאת, במחשבים בלחה ימיה במתי עולם ועד יום מותה לא ראתה אור. וכמוה, כן גם החיצוב-בהר יומם יפגשו חשך ולא אור, בחפשו בבטן האדמה אחר שפני פמנוני חול ואצרות חשך לאור העששית הכהה. עקב זאת יום זכרונה קדוש לו מדי שנה בשנה. בעלי המכרה ינדבו למו בסף, למען לא יחסר המזג, אכול ושתו; כי מחר נמות יקראו. הכפר דווינאץ היא אדמת נפט ודינג. וגם האכרים שם לחצבי-הרים יחשבו. ליום ר' לירח דצמבר, היום, שהתנפלו בו על בית חותני (ראה "המצפה" גליון ז'), הוא יום בארבארא, הקדשה למו, לזאת חתר מליצם—דקטור יארקעוויטץ — בכל עז, להקל ענשם מסעף 85 מחקי הענשים, יען כי רוח השכר מהה במי וכל מעבריהם לא כהשכל ודעת. (שקר הדבר כי בזרזן עשו). וזה משפטם החרוץ: אכר אחד, הנכבד מכלם, אשר על פיו יצאו, ויבאו, נשאר על בנו סעף 85, ומשפטו נחרץ להיות אסיר אל כור במאסר קשה וגם הענית יום אחד בשבוע שני ירחים, השני נשפט להיות ארבעה-עשר יום בבית-כלא ושלשה נענשו לשבעה שבעה ימים, גם חמשים כתר ישקלו על ידנו. האכרים קבלו עליהם את גזר דינם.

שמעון סאב על.

אזנאכוב. השנאה בין הפולנים והרוטנים הולכת הלך וגדול מיום ליום, מעת שהתחילו האחרונים לדרוש את זכות-הבחירה הכללית והשווה. וביותר במחוזות ברוזאן ופארהייצה. פה רוב היהודים רותנים הם, אשר כבר הגיעו למדרגה בלתי נמוכה בחיים הפוליטיים, ואשר כבר קוו לעת מצוא לחוות דעתם והתמרמרותם על רוע הסדר הישן. אנטיציה נלהבה מעוררת עתה את העם מקצה לחיים לאומיים ותפוח כס אש קנאת הלאום ושנאה עזה לפולנים שנואי נפשם. בכל כפר וכפר יקראו לאספות עם וישאו נאומים מלאים חרפה וכוז על הפולנים ואזהרות, לבל יאחרו את שעת-הבשר להשליך מעליהם את עלם המעיק להם, גם הפולנים מצדם עושים הכל להפר עצתם ויקראו גם המה לאספות מנגרות, לעמוד על נפשם ולהגן על "זכותם וארצם, אשר קנו כדם אבותם הנשפך". במקרים כאלו רגיל היהודי לנפול כשעיר החמאת ורק במקרה יוצא מן הכל נובחו פה לדעת, כי היהודים עומדים על מצב נישאלי ואינם נוטים לצד אחד יותר מלחברו. בכל האספות, שהיו פה, שלחו הפולנים וגם הרוטנים מכתבי הזמנה גם ליהודים. קרה מקרה, כי באספה אחת כחרו הרוטנים כמר משה זאנענשניין ראש האזרחים בעירנו ליושב-כראש והוא פתח את האספה כנאום קצר בשבחו את דרישותיהם ורק שיישמו מבא במחלוקת, והשלוש יהיה נר לרגלם, וראשי הועד הכיעו תודתם לו במכתבי עת רותנים ויהודים. — אך בימים האחרונים קרו מקרים מעוררים פחד בין היהודים, כי הצדדים האלו התחילו להראות שנאתם זה לזה בלקחם נקם, "מקרושים המגנים", העומדים על הדרכים ובעשותם שפטים באלקיהם: כלילה אחד נמצאה תמונה קדושה כזאת מנופצת לרסיסים והיא היתה רותנית, ועתה בשוכם מהאספה הפולנית נמצא בכפר פסל אחד פולני נשבר ומנופץ ולא נודע מי עשה הדבר. לע"ע מגוללים האשמה על ראש הרוטנים והמה יאמרו, כי בזרזן עשו הפולנים, למען תלות עליהם אשמה וחרפה. היהודים מפחדים, שלא ימצאו גם משפטים, אשר ירשיעום לעושי שפטים באלקיהם. הה יהודי אמלל, מתי יבוא קץ לגלותך ולפחדך לקול עלה נדף!

דאוידסמיה. בכפר הסמוך למקום ואסטאונא לזה אבר מאיש עברי שלשים ר"ב עד זמן מוגבל וכשהגיע זמן הפרעון, והשתמש בכל ושוב עד שהביא אותו היהודי בפלייליס ושמה התפטר אתו לסלקו בתבואה רגנו ולהביא אל ביתו עד ימים אחרים. למחרתו שמע היהודי בחצי הלילה איש דופק בחדר משכבו לאמר בא החוצה מאשקא, כי הכאתי לך את הדגן. ויבר האיש את בעל ריבו ולא אבה לצאת אך שלח את שפחתו החוצה, לפתוח אל שעד ביתו ולקבל את הסחורה. וימאן האיש לפרוק התבואה מהעגלה באמרו, כי אך ליד הבעה"ב אמסור את חובי. כשמוע בעה"ב את דבריו יצא החוצה וכקרב אליו אמר גש הנה יהודי ארור ואשלם לך, ויאחו סבין, אשר הכין לו לתחוב בלבו, אך מרוב החשכה חטא המטרה ויתחבהו בלחי אחת עד שפך דם רב. לקול

הפולניים, שלא בקרו בית-ספר, מכמאים את הא כמו יוהס כמו u. אך בתי הספר ישרשו שניאות כאלה ולכאורה צריכים היו גם המורים ובתי הספר העברים לעסיק כלם כשקורה בתקון המכמא וההטעמה, אבל דא עקא, ששפתנו קדושה ויורעיה חרדים והשבושים מהקדשים.

ח. ד. גרוספלד.

קראקא.

מכתבים מערי המדינה

קראקא. מועצת העיר קבעה את התמיכות האלה לחברות היהודיות לשנה 1906: לחברת "מגדלי יהוים" 1200 כתר, לח' "הזהר" בבני עניים 1000 כ', לח' המיכת סטודנטים יהודים 600 כתר, לח' הלכשת נערות עניות 100 כ', לח' "בכור חולמי" 400 כ', לח' "יד חרוצים" 300 כ', לח' מלבוש ערומים" 300, לח' משלוח סטודנטים לאור צח 200 כ', לח' מזונות לתלמידי בה"ס היהודים 1200 כתר, לח' התמחוי 600 (בשנה הקודמת רק 480), לקיפה צדקה" לחלק פחמים לעניים 300 כ', ס"ה 7200 כ'. מלבד זה יתנו מקופת העיר 2000 כ' לח' "אסיפת זקנים".

רישא. (הכסים דר. ביק וחבריו). כבר ידוע לכל באיזו אמצעים והכספים תלחם בת המהבוללים של ר"ר ביק וחבריו, נגד הביעת היהודים. מתירא היא לנהג פוליטיקה גלויה לעיני כל הקהל ולענייב האנשים הישרים, ויסתתר מפני עיני העם, ויעשה כמחשך מעשהו. יקרא לאספות חשאיות, ומכיון שגם להאספות האלה לא יבאו רק מספר קטן של מתכחשים ובוגדים, אלה אשר החברה היהודית הביט עליהם ככוז, וגם את זאת הפריעו הציונים בפרצם אל תוך האספה, ובגלותם את מעשי המתאספים לעיני כל הקהל היהודי, — שמו המתבוללים למדמה והרמית עיניהם, ובאלה 'חפצו לנצח את היהודים, כן פרסם ה"סלובו פולסקי" לפני שבועות אחדים, כי הרבה קהילות גדולות בגליצא ובהן גם עירנו רישא, שלחו מכתבי-תודה להר"ר ביק, על עמלו למינות (!) היהודים. מהמעין הזה שאב ג"כ "המודיע ב"המצפה", אשר כתב ע"ד איזה קינבנטיקל, שהיה לאנשי קהלתנו, אשר בו החליטו, לשלוח מכתב תודה לביק. עתה אוכל לשמחתי להודיע, כי כל היריעה הזאת כשקר יסודה, ורק הרמית ה"סלובו פול". ואנשי בריתו המתבוללים בראה ידיעה כזאת. ציוני עירנו לא יכלו להביט במנחה, כי קהלה בעירנו הנודעה לעיר, שרובה ציונית וכולה לאומית, השלח מכתב תודה לראש המתבוללים, ע"כ החליטו, לשאול את פי ראש הקהל. בשיבה של יום א' ש"ז הגיד הר"ר האכפעה, ראש קהלתנו, כי "הוא לא כתב שום מכתב להר"ר ביק, לא בתור אדם פרטי ולא בתור ראש הקהלה. ה"סלובו פול". כוזב איפא כאופן בזוי מאד. ובדאי גם מכתבי התודה משאר הערים היו ולא נבראו. עתה נגלה עוד מעשה יפה של המתבוללים, חרק-טרוסטיקה יפה להפוליטיקה שלהם. ובמעשיתם אלה 'חפצו להוליך את היהודים שולל אחריהם. אבל כבר אחרו את המועד! לשוא! העם היהודי כבר הכיר את האמה, כבר נפקחו עיניו, להכיר את מתעיו ויתרחק מעליהם.

רישא. לפני שבועות אחדים קרה פה מאורע סנציוני זה: לאחר משלחני עירנו בא הגנאי מהרב מרימנוב, ושמר-חוב בידו ועליו היה חתום איש אמיד אחד מכפר הסמוך לעירנו. הגנאי חפץ להחליף את השטר, כאשר לקח השלחני את השטר בידו הכיר הרכף, כי הוא מזויף. ממחרת היה האיש החתום אצל השלחני הזה ואמר, כי מעולם לא חתם על שטר החוב. ברור איפא, שהגנאי זיף את החתימה. בראות הגנאי, כי רע, הפציר כאיש הזה שלא יודיע זאת להרב שהוא משמש, כדי שלא יאכזר את פרנסתו. המודיע.

יאסלא. איך ידוע לכוז, לראות ולשמע בפעם בפעם את מעמדנו המר, אשר כל זר בליעל ישפוך עלינו מחרתו ויבעש עלינו כרגלי, מבלתי יכלה להשיב לו כגמולו, כי-אם עלינו לשאת ולסבול כרומיה במכללות, אשר יצמינו בה אך אנחנו הנעלכים ואינם עולכים. — בכפר גליניקי הסמוך ליאסלא באו שני נוצרים — מעירנו — אל בית מרוח של יהודי וישתו שם לשכרה. בשם הלכו נגש אחד אל כעשה"ב ויצו אותו, כי ישיב לו מיד את העשרים כתרם, של זהב", אשר נתן לו בטעות תחת שני הל. היהודי, אשר לא ידע מזה מאומה, החל לבכות ולבקש אותם, כי יסורו ממנו, וכי גם אין לו כלל בביתו עשרים כתרם של זהב

בכל אופן נראה מזה, כי החלוצים, שישבו פה בארץ המלכים, החזיקו עוד במאה ה"ב לסה"נ בדת ישראל ויקחו חבל חשוב בחיים המדיניים ובמלחמות העמים האלה. ומזה נובל לשער כמה גדלה השפעתם בהיות עוד ממלכת הסלבים בלתי תלויה בדעת אחרים ועומדת ברשות עצמה. ואין עוד פלא בראותנו, כי המלאכים, ששלח מלך הסלבים האלה בימי המאה העשירית אל הכלוף הערבי בקורדובה, היו יהודים.

עלינו לשאול איפא, מדוע לא נזכר מהדבר החשוב הזה מאומה בספרים העברים מהזמן ההוא? מדוע לא נשאר זכר מזה בכל הספרות הרחבה של הפוסקים ושו"ת וספרי המסע העברים, אשר יוכל לבאר לנו את החזיון? אך בכחנו את החסר, היכול לרמוז על זה, מכרחים אנו לבא לידי מסקנה, כי רק חסר הכנה בספרותנו מזה שם את זכר העם הנפלא הזה ובהאירנו אור נכון על מסבות רבות יפתר לנו הענין הזה. כי באמת הוא נזכר בספרינו. מהנוסעים היהודים הקדמונים יש לשום לב בראשונה אל אלדד הדני, כי הוא חי במאה ה' לסה"נ וארץ מולדתו היא חוף הים הכספי, כמו שהוכיח הרב ש"ר ב"רס חמר" (V, פ' 200, 226). אבל ספוריו הם מבלבלים מאד והבדלי מרובה בהם על האמת כל כך, עד שגם אחרי הסירו מהם את ילדי הרמיון נרויח רק מעט.

שבט שמעון וחצי שבט מנשה — כותב אלדד — כארץ כוזרים והם עדן אין חקר. כמוהו מספר גם בנימין ממדלו: "יש שם אנשים מישראל דן וזבולון ואין עליהם עול גוים והולכים למלחמה לארץ כות דרך המדברות". מן ההגדות האלה יש להוציא בברור רק דבר אחד, כי בגלילות הים הכספי ישבו במאה ה' ער המאה ה"ב מלכד הכוזרים גם שבטים חפשים אחרים עומרים ברשות עצמם, שהחזיקו בדת ישראל. דברים ברורים יותר יש להוציא מספורי ר' פתחיה שחי במאה ה"כ בספר המסע שלו (סבוב ר' פתחיה). שם כתוב, "כאשר התעכב ר' פתחיה בנגרד ראה שם צירים של מלכי משך (מוסקוא) וארץ מגוג (בצפון הים הכספי והשחור מקום הקוזקים של היום) רחוקה משם מהלך עשרה ימים ומתפשטת עד הרי חשך (הרי קוקו)... הצירים ספרו, כי פעם נגלה מלאך בחלום לשבעה מלכי משך ויצו אותם לעזוב אמונתם ולהרנך בישראל ואז יגברו גבורה גדולה על אויביהם. המלכים שמעו בקול המלאך ויקבלו עליהם דת ישראל. עתה שלחו שליחים אל ראש הישיבה בבבל בבקשה, לשלוח להם רבנים. בקשתם נעשתה, חכמים עניים נסעו שמה, ללמד את הילדים תורה ותלמוד. ר' פתחיה ראה בעיניו את השליחים". הכל רגילים לפרש זאת על הכוזרים. אבל זה אי אפשר, כי בזמן ההוא לא היו עוד הכוזרים בעולם, כי הרוסים הכרתום באמצע המאה העשירית. ומלבד זה הן נזכרו פה שבטים אחרים. מתוך הספור נראה, כי דבר החלומות האלה הוא טיפוס מאוחר. כי כאשר נשכחה ברבות הימים הסבה האמתית של קבלת הדת היהודית מאת העמים האלה, כמו גם מאת הכוזרים, חשו מפלט להם להגדה ע"ד חלומות וגלוי המלאך ויבארו לעצמם בזה את מעשי אבותיהם הקדמונים. מזה יש להוציא, כי כאשר קבלו עליהם הכוזרים את דת ישראל עשו בן קרוב לזמן ההוא גם יתר העמים שכניהם, היינו בתחלת המאה השמינית (קרוב לאמצע המאה החמישית לאלף החמישי). הסבה לקבלת העמים הרבים האלה את הדת היהודית הייתה המשא-ומתן הרב, אשר היו לעמי אויב ואירופה דרך קוקו ועקר המו"ט היה ביד היהודים, בבבל ובמלכות ביזאנץ. והעמים האלה באו במגע תדיר עם

יכול להתאפק מלספר בשבחם של הריבולוציוניים היהודים בדרכים ליהודים ונמצאים: "במלחמה העזה הנמשכת בגלוי זה יותר משנה, ובסתר — זה יותר מעשר שנים, בין הנלצים ובין הערצות, השיב העם היהודי את כבודו הראשון, וגלל מעליו את החרפה, שכמו עליו עשרים שנות-מאה של גול-משפט. הוא נגלה לפנינו כתור לוחם. לא בתחבולות-ערמה ובעקיפין-תרמית, אלא בגלוי, בהערותו את נפשו למות נגד אויב החזק ממנו באין-ערוך. דגבורה. שהראה בכל אפני המלחמה שנזמנו, מזכירה לנו, כאופן-מרגי, את התעצמותו-הנאדרה והאיומה נגד רומא. היהודי גלה, כי כל אותה מסירת-הנפש, כל אותה הגבורה, כל אותה הפסקות הנפלאה, כל אותה התלהבות הפדושה, שבהן הצטיינה [מלחמת-הסגן] האחרונה שלו נגד מיטוס, כל זה הוסיף לחיות במצפוניו נפשו תחת גלירצרות, שנערבו עליו, כדי לשוב להתפרץ בהתאמצות נואשה של חוש-המבועי לשמירת קיומו. רומא תהיה היכת לידודים את ההלס היותר גדול של חופשתה. הריבולוציוניים הרוסים חייבים ליהודים את תכסיסי-מלחמתם היותר מעולים. והליכולים הרוסים — אע"פ שלחופתם דם עושים את עצמם כאלו אינם יודעים את האמת — לא היו יכולים מעולם, בלי היהודים, למול לעצמם את דכבוד לעמוד בראש ההנדסה של רומא הדשה. ודגבורה היהודית, המלחמה המפליאה של הריבולוציוניים היהודים, המסופרת בדרכאות הריאקציוניות עם כל הזועה הראויה לאנטישמיות, היא תהיה למפת — גם כנוגע לאורגניזציה, גם כנוגע לתכסיסים — במלחמות העזות יותר ויותר המחויבות עוד לכוא..."

אפתחה של גידנם, התשמעי, שרה, שאל ואלף את אשתו השוכבת על ערש דוי והיא בסכנה גדולה, כאשר ישנת הייתה פה ציריל ותברך ברפואה שלמה? אוי, ואלף, עתה החולה כאנה ובשעול חזק, אויה כובע נשאה?

משרה הספרות והמדעים.

נכרים מתיהדים באירופה.

החלוצים, אשר ישבו לפני אלף שנה באוקו במערב ים הכספי, ואשר הדפו לאט לאט מפניהם את הכוזרים מצפון במקום השהפך נהר וולגא אל הים הכספי ואשר על שםם נקרא הים הזה? מאז והלאה ים החלוצים, החת אשר נקרא עד כה ים הכוזרים — העם הזה החזיק בדת ישראל. זה ברור עתה בלי כל ספק. כאשר נודו העמים הקרובים אליהם מהגזע הכלבי וכהגזע הטטרמי משפת הים הכספי ונהר רן ויבאו לשבת על יד נהר דונאי באירופה התיכונה, נפרד גם חלק גדול מהעם החלוצי, כפי הסכמת היסטוריים רבים, ממקומו ויבא עם שבטים סלבים וטטרמים, לשבת על חוף הים האדרי (בדלמציא בוסניא וסרביא של היום). בעל ספר יוספון, שחי באימליא בימי המאה הרשיעי לסה"נ, מזכיר בספרו (פרק ראשון) בתוך העמים, שישבו בכלכות סקלביני (סלבוניא) גם עם בשם "גאליציא" והוא העם החלוצי, שנקרא בן גם במקום אחר. ההיסטוריון הביזנטי יוהנס צינאמוס, שכתב את דבריו ימי הקיסרים הביזנטיים מבית קונסטנטינוס במאה ה"א (הוצאת מיינקעק III, 107), מספר בתור עד ראיה את דבר המלחמה שלחם חיל הקיסר בחיל דלמציא. שם הוא מספר כדרכים האלה מלה במלה: "בחיל הדלמציים היו לא רק צבא הארץ, כי-אם, גם העמים בעלי בריהם, פרשים הונים והחלוצים היושבים פה, שדהם שונה מדת התושבים. ההונים כחזקים בדת הנוצרית ואלה (החלוצים) מתנהגים עד היום הזה על פי חקי משה וחקים אחרים שונים מאלה". אם מזכיר הסופר הזה את החלוצים בשורה אחת עם ההונים, אשר מזה נובל לשפוט, כי היו קרובים אליהם קרבת משפחה, כנגוד לתושבי הארץ, עשה זאת יען החזקים לבני גזע אחר, רק הדת ספרידה ביניהם או כוונה, ששני דעמים האלה באו הלום מן המזרח הרחוק

במעשי מזיפי שמרות בני חמשים כתר וישבו חדשים אחדים במיטמר בוויין, יצאו לחפשי, כי נוכח השופט חוקר הדין. כי אין שום יסוד לחשד ויפסק את הדרישה והחקירה ויוציאם לחפשי. האנשים כנים איפא וחנם נתפשו ואין חוק באומסריא לפים מובלי חנם כאדה עכ"פ כתשלומי נזקם וצערם. אולי ישים הפרלמנט הדמוקרטי החדש לב לחסרון הזה.

הפריציא הווינית נגד גורי רוסיא. הפוליציא הווינית פסדה על בעלי הבתים, לבלי הכנים בכתיהם עניי הנזקים ואלה שכבר הכניסו יגרשום במשך חדש אחד. תחת הקרחה. אשת חוכר האחוזה הערמאן בשנקוב אצל מאריאמפול וכנה תלמיד המחניק מוויין נסעו מחתונה, בדולה מוליך הדרך מעל הקרחה המכסה את נהר דניעסמער. גם הם נסעו בעגלה על פני הפתח. והנה נשכר הפרח והעגלה עם הסוסים עם ראשה וכנה וגם העגלון ירדו במצולת הנהר ויטבעו.

נאדרהאמער ערה גדולה. הד"ר נאלדהאמער, שהמליץ על גונבי נערה יהודית לשמד בכיה"ד, כי אבותיה כפשו להרנה, עדיין ברח, האיש הזה נכח למשנה ראש האזרחים בטאנוב וכפי הנראה בעזרת יהודים. אין פלא, כי בן דרך היהודים, כי כל המרע להם אותו ירמו.

שליח מצוה נוק, להעתון "פרנס. פ"ב" כותבים מסייגיו: ביום השבת, בכ"ד לחודש פברואר, בשעה השמינית בבקר החלו כאחד הכמות לצעצל בפעמונים. העוברים והשבים נשארו עומדים משתוממים למשמע הצלצול המוזר הזה. והנה עדה אחד דכהנים על גולת גג הבמה וינאם נאום, שבו הודיע את העם, כי זה עתה נתקבלה פקודה מאת הקיסר, לדרוג את היהודים. אכרים אחדים כבר היו נכונים לדתיצב כראש ההמון וללכת אתם לבצע את דבר דפקודה הזאת. יהודי אחר, אשר נסרה לתמו במקום הזה, רע מהר אל חבל הפוליציא הקרוב ויודיע שם את הדבר. תיכף הלך ראש החבל כליות שוטרים אחדים אל מקום המעשה. וידרוש מאת הכהן, כי יוד בעל הגג וכאשר כאן הכהן לעשות זאת צוה את השוטרים, כי יעלו ויורידו אותה בחזקה. לשימו במאמר. בין כה כשלו וגלי הכהן ויתגלגל ויפול לארץ פרוע לגורים.

הרם. בכפר וויעזוב אצל כריזאן גזר האכרים חרם עד כל הסונה דבר מאת יהודי ועל כל דעושה מלאכה אצל יהודים. כל העושה גן יביאוהו אל תור הבמה וכל העם ייקו אל פניו. אצל כל בית יהודי עומדים שוטרים, לכל יגש אליהם כל נוצרי. "הצפירה" בשבוע הזה היה גמר דינו של עורך "הצפירה" מר נחום סופילוב וכל טענותיו, שלא היה בביתו בשעת הדפסת המאמר החרף כנגד הממשלה לא הועילו. "הצפירה" נאסרה עוד לשלשה חדשים ועל כעליה לשלם קנס. גם בשם "הצפה" לא תצא "הצפירה" עד שישגי המו"ל רשיון להוציא עתון אחר.

קונגרס יהודי בפברבורג. ביום ג' שבוע זה נגמר הקונגרס היהודי, שרתאקף בסתר בפברבורג וצירי כל הסהלות הגדולות השתתפו בו. תכלית האספה הייתה, להועץ איך יתיחסו היהודים לבחירות הקרובות לדומה, הדומה תהיה כמעט כלה קונזרוואטיבית, כי החפשים לא ישתתפו בו והביגונים ידחו ע"י תקיפות דממשלה. ובכך זאת החליט הקונגרס להשתתף בבחירות הדומה בכל תעצמה, כי יש תקוה, כי באיכח היהודים היו למפלגה מיוחדת להגן בעד עניני היהודים.

שועלים בהרבות. המיסיונרים יודעים להשתמש בשעת הכשר. שוד היהודים כרוסיא הוא להם אחד דמקרים "הטובים", שישתמשו בהם להוציא תועלת. המה שלחו איש מקרבם לקיבו ולאדסה, לחלק כסף לשודדים. כבוא האיש לקיבו וחלק כסף, דמו האמללים, שאיזו דוד עשיר בא אליהם ויביטו עליו כעל מלאך מושיע והמכניים שערו, כי הוא מצודד נפשות. עתה נגלה הדבר, כי האיש ההוא פתח כאדסה מחלקה מיסיונית, לרבוש נפשות לדת הנוצרית.

היהודים במרידה. בזורנל הצרפתי "לא רעווי" נדפס מאמר רב-הערך על הריבולוציא הרוסית. איאפשר, כמובן, שלא להזכיר את היהודים ואת השתתפותם במלחמת השחרור, ובעד המאמר, נוצרי, אינו

(סוף יבא) ש. שפינר (אסמ. ווכנש).

ארגז מכתבים.

אביחי"ל: מכתב ארוך ע"ד מהלומות בקלוזי וגם לפגוע בכבוד יחיד לא נובל להרפים. "חלום וכו'" הוא דבר ישן נודע. — יא"ה: לא נרומם איש מתכולל, שהמליץ על גונבי נפש יהודית כאחד אויביו — דרואה: כמה אלפי פעמים עלינו עוד להתנצל, כי אי אפשר לנו להרפים מכתבים ע"ד חגיגות ודרשות. גם בקראקא מקום "המצפה" ישנן באלה

ברגשי אהבה ורעות הננו מברכים את אהובנו היקר מר חנה שענקער לנשואיו את בת מר מאנוס ויקלער מפשעמישל.

מרדכי קליין, שמואל זאב יונגרוויטש. — קשאנוב. מעמק לבי וברגשי אהבה תבענה שפתי ברכת מו"ט לירידי כמר צבי האספער מרומאב להארסו עם מרת רחל וויטשעלס מנווארויעץ. מענדל דיענער. ברגשי גיל הנני מברך בברכת מו"ט את רעי יקירי מר ישראל קלינער מנושעבין להארסו עם בת מו"ט כנימין כהנא מקראקא.

יהושע לעווקאוויטץ — מושיעבין. מקרב לב עמוק הננו מביעים ברכת מו"ט לאחינו מו"ט מרדכי ברוך אויסטערמאן מיאריטשוב לחתונתו עם מרת פעריל רוא בת ר' זאב אויערבאך ז"ל. אריה ליב ואברהם אויסטערמאן.

הנני מברך בברכת מו"ט את ירידי הנכבד מר אלעזר ברנשטין מדינוב לחתונתו עם מרת הינרא בת הנביר מר ישראל ניאשטין מסנוק. נתן ווארהפטיג רפטישיצה.

ברגשי אהבה וירידות הבענה שפתי ברכת מו"ט לשי"ב וירידי מר ישראל יצחק ברעננער להארסו את בת הנביר ר' חיים שאול לעזער מגרוב. יעקב ליב כ"ץ העניק.

הג' הנכבד מו"ט משה שאטמנער ממיקוליטשין אשר היתה ביום ד' שבוע זה.

צבי קרויטהאמער — ניוניאבי. מקרוב לבי אוציא ברכתי לרעי חביבי מר פינחס וואלף לנשואיו עם מרת ליפשה מירשעל. משה קעסטענבוים — מאשציסקא.

ממעמקי לבי הנני מברך את יירידי ורעי מר יהורה גראיאווער ליום חתונתו עם מרת בלימא. אלטער לאנדא.

ממעמקי לבינו הננו מברכים את יירינו ורענו מר יהורה גראיאווער ליום חתונתו עם מרת בלימא. שלום שחנה האראוויץ. בערישילוטשינער.

במו"ט מקירות לבבנו הננו מברכים את רענו הנכבד מר חנה שענקער לחתונתו עם בת מר מאנוס וויקלער מפשעמישל.

שלמה נוסטער, בעריש קלאנסכרונן — קשאנוב. הנני מברך במו"ט את רעי מר יהודא גראיאווער לכלילתו עם מרת בלימא האלצמאן. הירץ טשאפניק.

ברגשי אהבה מביעים אנחנו את ברכתנו לרענו מר יהודא גראיאווער ליום בואו בכרית הנשואין עם מרת בלימא האלצמאן. חבריו.

לרוב ואיננו מודיעים מאומה. — ישראל יאנקובסקי: טוב, אחרי פורים. — נשיא הקהלה בסיס: לפרסבורג, חברה הדאג לכני עניינים. — המניד: ע"ד הרבי לא. השיר טוב, אבל ארוך. — רוזנבאום: הכ"י איננו עיר. — י"ש הכהן: חפר ספרים אתה ולא תצלה בהשערות; תחת, מיושבי קרנות כתוב בירושלמי באותו מקום: "בבתי היטראות וקרסאות" ותרגום "ישיתי בי יושבי שער". "ימללון עלי יתבי הרע בי קרנותא". "מגעו בניכם מן ההגיון" הכונה על הספרים התיצונים, שכללם בכלל "כתובים" = Hagiographa. וכל השערותיך תפולנה. — קלינגר: המלון כ' כתריום. "המלוי" איננו. "השקפה" בירושלים, המסיר כ' כתריום לשנה. — וויינרעב: איננו עוד.

בעריל בראנד		מאורשים	נאלידי דרימער
ראגניאטוב	רעלאטין		
פעפי עפשטיין		מאורשים	דוב ארטער
זאבלאטוב	דזערוב		

אברך בברכת מו"ט מקירות לבי את ניסי החביב מר ליב קרויטהאמער לחתונתו עם מרת רבקה בת

מודעה

אהבבר להוריע כי הרחיים של מים שלי הנוסדה מחדש הוכשרו על טחינת קמחא-דפסחא כפי ההכשר רלמטה, החטים כמו בן הקמחים נעשו יפות וטובים להפיק רצון הקונים, ומוכן הנני לשרת באמונה את הכאים אתי בברית המסחר. — מוסטער עט פרייזבלאטמער שולח אני חנם לכל דורש.

משה האבער.
Erste galizische Turbinen-Walzen-Kunstmühle „MARYA“
Moses Haber, Strusów.

הכשר

נתקשתי מאת הגביר הנכבד והנעלה גורע לתהלה היר משה האבער ג"י, לבא לעיר סטריסוב לשום עיני עלי הרחיים של מים — קונסטמיהלע — אשר הוקמה מחדש כיום להבשירם לחג המצות. נרציתי לו ופלטתי נתיב לשם. אנכי כצירוף ש"ב חת"ג מרא דאתרא ה"ר אברהם ג"י האב"ד שם, שמוני עינינו על כל דבר ודבר בנוגע לכשרות, וכל אשר שאלנו לא מנע הגביר המרומם הר"מ ג"י הנ"ל לעשות. — והנה הרחיים עצמה נבנתה עתה מחדש ממסר עד השפחות, פנים חדשות באו לכאן, לא נשאר איפוא בי אם לשום עין על יתר חדברים שיהיו בכשרות עצהו"ט ופקחנו עינינו על כל דבר ודבר והפקדנו שומרים ומשגיחים שיהיו הכל עצהו"ט האפשרי. החוטם הנה הנם נבדקים בטרם יטחנו על יד הרב המאה"ג בוי ה"ר אברהם האב"ד בשם. בכך יאכלו עניים וישבעו מקמחות דרחיים הנ"ל בחג המצות וישבעו אף המתדרין אל יהי' לבם נקם בי נעשה הכל עצהו"ט בנוגע לכשרות. סטריסוב, יום א' ר"ח מרחשון תרס"ו.

הק' משה באב"ד חופה"ק מרעמבאוולא.
הק' אברהם כאב"ד חופה"ק סטריסוב

אהנע האנהורעני.

מאכע היעמיטע בעקאנט, דאס איך מיר איינע

נייע כשרה זעלכוואארעז-פאבריה

אינגערקעמט האבע, מיטטעלסט דאמפפכערטרייב, מיט דער נייעסט מאדערנסטען מאשינען, ערצייגע וואונדער-שעהנע פרימא סאלאמי, וועראנעזער, ברוסט, שינקען עם קרענווירסטעל אז"ו, פערזעהן מיט הכשר של הביד"צ דפה ומכמה גאוני זמננו, מיט שמוינענדר בילליגען פרייזען. אויף וואונש ווערדען בייא דער ערסטען בעשטעלונג אויך הכשר בייגעפאקט.

Hirsch Steiner, ul. Jagiellońska 7, Przemyśl.

מהעע

פאן קראנען 3 ביו 10 פער ק"ג ביי
L. APPERMANN, BRODY
פיר ציפערענהייט גאראנטירט.

הפירמא נוסדה ב' בשנת תרל"ו
פחמי אבן והאחם
מספיק לכל התחניות בא-כח הפירמא
הידועה קארל קעניגער ובנו. לבעלי משרפות
לבנים וסיד, שיקנו כל צרכם, הנחה הגונה.
Józef Perlberger Lwów.

אל השוחטים ואל הסוחרים

השוחטים הרוצים למבור את סחורתם: נוצות של עופות מכל המינים, שחורים לבנים, צ"ש, צ"ל, ק"ה, וכו' יפנו אלי והנני מוכן לקנות אצלם בכל עת במקח טוב, או לקבל על קומיסאן. בן יוכלו כל הסוחרים להשיג ע"י כל מיני סחורות הבאים מארץ רוסיא: גרויפער, היריש, קלייטשע, ראם-האר וכו'.

כתובת:
Josef Lupolianski
Brody (Galizien).

PATENT-ANWALT
Dr. FRITZ FUCHS
diplomierter Chemiker
(beide)

Technisches Bureau
INGENIEUR A. HAMBURGER
Wien VII. Siebensterngasse 1.

חנם

נשלח לכל דורש את החוברת

גלעד

הכולל מכתבים ותעודות ע"ד האהרונים הכשרים בארץ ישראל מאת אנורת פרי עץ הדר במושבות יהודא, האדרסה:
Gesellschaft PRI EZ HODOR
Jaffa Palestina.

עכט רוסשישעס מאשינענעהל

וואזעלין (טאָוואַטשעטט) צילינדערענהל
צו בילליגען פרייזען בייא:
K. Hausmann, Lemberg
Sonnengasse Nr. 15.
פרייזקוראנט אויף פערלאנגען גראמיס
אונד פראנקא!

נימנזיום עברי.

בית הספר אשר לנו פה הקים לו מטרה נכבדה, לחבר חנוך גמור בכל מיני הלמוד של הגימנזיום עם ידיעה עמוקה בתורה נ"ד, דקדוק, גמרא ומפרשים. התלמידים יחונכו ע"פ האמונה המסורה לנו. תלמידים מגליצא ומרוסיא, שאינם בקיאים בשפת אשכנז, מוכרחים להכנס פה למחלקת ההכנה לחדשים אחרים, להכין לגימנזיום שלנו. מחיר הלמוד, המעון והמוזנות לתלמיד אחד מן חמשים כתר ולמעלה לחדש. יתר הפרטים מודיע תמיד

Dr. M. Jung, Rabbiner
Ung. Brod. (Mähren).

פיר ברוכליידענדע

ראדיקאלע הילפע אהנע אָפּעראַציאָן. פערלאנגען זיא גראמיס אונד פראנקא דיא נייא ערשינענע בראַשיערע פאן מ. פרייליך, ספעציאליסט פיר ברוב-ליידענדע אונד ערפינדער דער ק. ק. פאט. באנדאווען, אין לעמבערג, גראדעצקא-נאסטע 35.

אשכול הכופר.

הוא פירוש נפלא על מגלת אסתר מהגאון הק' ד' אברהם סבע זי"ע מגולי ספרד בעל "צדור המור" ע"ה. יצא לאור בהסכמת גאוני זמננו ע"י הו"מ כפעם הראשונה מתוך כיו שנתבשר בשנת רפ"ד. להספר נספחו תולדות המחבר וחכמי דורו. ביד הסולל יש ב"י עתיקים מאת המחבר ז"ל על מגלת רות וס' "צדור ההוי"ס" על מס' אבות. הספר חשוב כעניי גאוני וחכמי דורנו. לכן ראוי לכל חובבי התורה להזיק בידו הסולל כדי להוציא לאור גם יתר כתבי ידו של המחבר הגדול ז"ל. המחבר מביא שחבר על כל חמש המגלות, וגם ס' "צדור הכסף" בהלכה. אולי יש ת"י אחד הקוראים ב"י כזה, מוכן אני לקנותו או להרפסו בשותפות. קנו גא את הספר הנ"ל מידי המו"ל.

Leiser Rosenfeld bei Nathan Neugott
Boryslaw.

Du

wirst für die Hautpflege, speziell um Sommersprossen zu vertreiben und eine zarte Gesichtsfarbe zu erlangen, die eine bessere u. wirksamere medizinische Seife finden, als die allbewährte

Bergmann's Lillenmilchseife
(Marke: 2 Bergmänner)
von
Bergmann & Co., Tetschen a/E.
Vorrätig à Stück 80 Heller
in den meisten Apotheken, Droguerien Parfümerien und Friseur-geschäften.

Wichtig für Jeden.

Kaffee und Thee

Welbekannter Triester Import- und Exporthaus, koncessioniert von der hohen k. k. Statthalterei in Triest, liefert allerfeinste Ware zum Preise ohne Konkurrenz. Dankbriefe von überall.

Kaffee ungebrannt.

Ceylon allerhöchsteinst	pr. 1 kg K	3.08
Ceylon extrafein	"	2.98
Goldjava Spezialität	"	2.84
Cuba extrafein	"	2.84
Portorico extrafein	"	2.78
Portorico fein	"	2.62
Portorico Perl allerfeinst	"	2.92
Ceylon Perl besonders fein	"	3.08
Cuba Perl besonders fein	"	3.02
St. Domingo hochfein	"	2.64
Java fein	"	2.54
Santos extrafein	"	2.44
Mocca echt arab. allerhöchf.	"	3.12
Echter Smyrna Feigenkaffee, besonders gut	"	0.92
in Packete à 1/4, 1/2, 1 u. 5 kg.		

Kaffee gebrannt.

Cuba hochprima	"	3.12
St. Domingo hochfein	"	3.06
Perl hochfein	"	3.28
Ceylon besonders fein	"	3.44
Triester Mischung Spez.	"	3.28

Tea, chinesisch.

Souchong extrafein	"	5.44
Karawanen allerfeinst	"	7.46
Peccoblüten extrafein	"	5.70
Peccoblüten fein	"	7.60
Spezialität Mischung	"	7.74
Mandarin-Tea allerfeinst	"	7.14
Pecco, Congo allerfeinst	"	6.78
Bruchtee allerfeinst	"	5.85
Bruchtee fein	"	5.40

Versendet in 5 kg-Postpaketen Nettogewicht, zollfrei franko gegen Nachnahme.

Albert Gutmann, Triest
Postfach Nr. 304. — Exportlager von Kaffee, Tee, Reis, Süßfrüchten und Tafelölen
Via Torre Bianca 23.
Preis-kourante gratis und franko.

נייא ערעפפנעם!

כשר שטרענג ארטהאדאקס כשר

רעסטוראנט

מיט נארטען
דעם

JACOB PINKAS
Wien,
II., Lilienbrunnengasse Nr. 9.
Ecke Hammer-Purgstallgasse.

פארציגליכע קיכע

גוטע בעדיענונג! ציווילע פרייע!

רעפערענצען איבער כשרות ערשטילט
זי. עהריו. הערר. פירסט. ראכנינגער
דער שיפשוהל.

Tüchtiger Buchhalter

und deutscher Correspondent mit mehr-jährige Praxis, ledig, sucht Anstellung Reflectanten wollen sich an die Redac-tion dieses Blattes wenden.

Wyd.: **Naftali Hof.**
S. M. Lazer.
Odpowiedzialny Redaktor: S. M. Lazer
Drukiem S. L. Deutschera w Podgórze

כול קורא לעזרה!

אל נא תרתעו. לאחורכם קוראים. וקרים למראה שם. מאמרי זה; אינני בא בזה לעורר רחמים על אחינו כרוסאי, לא לנדרות אני בא הפעם לעורר אתכם, אני רוצה רק לבקש מכם אך טובה אחת קטנה, לא למעני חלילה, כי אם למען אחינו האכרים העובדים בזעת אפם את אדמת קרשנו. מה צריכים אנחנו להיות שמחים, שהגענו לזמן הזה, אשר עניי אחינו כא"י אלה, אינם פונים עוד אלינו לבקש עזרתנו בצר להם, לשלוח למו מסה נדבתי ידנו, כמו שרגילים אנחנו לשמוע משכבר הימים, המה מבקשים מאתנו רק לעשות עמם את הטובה. תחת להחליט את כספנו לזרים ולשונאנו כנפש, להעשיר את עשירי היונים בעד פסולי אתרוגיהם, הם מבקשים מאתנו לעזור להם, כי ימצאו שוקים למכור את סחורתם, פרי עבודתם הרבה, פרי קודש הלולים, למען יוכלו להחיות נפשם ונפשות ביתם ברוח וכבוד מנמיעת האתרוגים, אשר יחיוקו זה עשרות כשנים, ולמען לא יאלצו לפנות אלינו, כקול קורא לעזרה מא"י, לתמוך אותם בנדרות.

הנסיון של שנים רבות, שאני עוסק בהפצת אתרוגי א"י הורני, כי אך מא-ידיעתם של אחינו כח"ל את ההבדל הרב בין אתרוגי היונים המורכבים והפסולים, שאין עליהם שום השגחה והכשר ובין אתרוגי אחינו האכרים, שכבוד הרב הגאון הצדיק וכו' מו"ה אברהם יצחק קוק שליט"א ראב"ד ק"י ומושיבות ת"ו חופף עליהם בהכשרו, והבדל הגדול מירושלים נותן עדותו, שהם, אך הם, כשרים לברכה ואך להם דין קרימה ויתרון הכשר גם ממעמים אחרים נגד כל שאר אתרוגים; ואך יען כי שרם ידעו אחינו את כל זאת, ואת כל אשר חכמים הגידו וכתבו בענין הלל, ע"כ עוד יש לדאבוננו מהלכים לאתרוגי היונים כיום הזה; וכל הספרים והחבורות, אשר נדפסו עד כה בענין הזה נדפסו אך כמספר מועט ומחירם ה' יקר מאד ולא נפוצו כמרה מרובה כאשר יאתה; לכן אמצא לנחון מאד, להוציא לאור חוברת בשם "עץ הדעת", אשר בה ימצאו מקום המכתבים הנבחרים מאת גדולי הרבנים והגאונים המפיעים אור בהיר על ענין האתרוגים למען יראו אחינו וידעו, מה בין בני לבן חמי" ויבינו מה לקרב ומה לרחק. בטוח אני, כי כל איש אשר רם יהודי נולד בעירקו אחרי קראי בשום לב את החבורות הזאת, לא יחפוץ לקחת אפילו חנם אתרוג אחד לידו לברכה, ועל אחת כמה וכמה לשלם בעדו בכסף מלא.

למען אוכל להוציא את המחשבה הטובה הזאת אל הפועל, שתהיה לאל ירי להדפיס ולהפיץ אלפי חבורות כאלה במחיר מצער, הנני קורא לכם אחים יקרים לעזרה, והנני פונה בזה לכל אלה אשר ארץ ישראל, עוד יקרה בעיניהם באמת, ואשר יודעים עוד את חובתם, להחזיק כירי אחיהם היושבים על אדמת הקדש, לעזור על ידי למסור בקרוב את אשר נמלתי עלי. אדמה כי כל איש ישר צריך בכל חפץ לבנו לעזור על ידי לתמוך את אחינו אלה בדרך כבוד, ובפרט החבורות השונות אשר יוצאו כמשך השנה יותר הרבה על דברים של מה בכך, מאשר אני מבקש בזה, כי ישלח לי כל אחד לכל הפחות 1—2 כתרם, לא חלילה כתור "נרבה", רק בתור כסף קרימה על החבורות הנ"ל ובעד כספו ישנו כל אחד ממני אי"ה לעת צאתן מספר חבורות במחיר אשר העלינה לי, אשר לפי זה יהיה מחיר כל חוברת אך 4—6 העלליר, כפי מספר הגליונות אשר תחזיק, וכפי הכסף אשר איש מראש. כמדותה לי שכמחיר מצער כזה אפשר יהי' למכור הרבה מאד, אם אך נמצא משתדלים לזה, הן כל איש יחפוץ לראות את הכתוב בחוברת וזה כזאת; לא אדרוש מכם הרבה, כי אין מנמתי להשתכר בזה מאומה, רק למען יכירו וידעו אחינו סוף סוף, כי טוב וישר ונכון לתמוך את אחיהם העניים בארץ הקדושה מלתת לזרים חילם ולא יוסיפו לשלוח בעולתה ידיהם, לקחת פרי ארץ היונים, שונאנו מעולם.

דעת לנבון נקל, כי כל אשר איש יוחר כסף במקום כן אוסף להדפיס יותר, וכן ימנע מחירה, ועי"ז נקל יהי' למכרה, וכל אשר ידעה יוכל גם לראות שבר בעמלו, לדעת יוכלו גם "מוכרי ספרים" לשלוח "בסך קרימה" איש איש על איוו מאות אכסמפולרים, המה ישתכרו, כי לא היתה למו עד כה הוצאה וזלה כזאת, ולאחיו האכרים בא"י יעשו טובה גדולה, כי כאשר ימלאו אחינו שכנולה חובתם להם יתפרנסו הם ובני ביתם מיגיע כפיהם ברוח וכבוד, ועוד יתנו גם לאחרים עבודה ומקום להשתכר, ולנו יהי' לכבוד ולהפארת, ולמצוה גדולה החשב לנו, כי נגדיל מאד לעשות. תקותי יהי' ה"קול קורא לעזרה" הזה לא יהי', כקול קורא במדבר, רק כל איש ידע ומכין עד כמה נחוצה חוברת כזאת, ימהר ויחיש מעשהו, לעזור על ידי בסך מצער להוצאת החוברת ולהפצתה.

יהודה ליבוש קארעמץ.

Leib Koretz, Ropezyce, Galizien.

ERSTES SPECIAL-HAUS
von Echten **Grammophone-Phonographie**
Engros & Endetail
JOSEF WECHSLER
KRKAU und WARSCHAU
in Krakau, Grodgasse 71/II

עמפיעלט עכטע קאנצערט גראמאפאן. עכט גר-
מיט מארקע, "שרייבענדער ענגעל".
רעווענע אויסוואהל פאן יודישען אונד העבראישען
פלאטעס. — עכטער קאנצערט-גראמאפאן מיט
מארקע "שרייבענדער ענגעל" זאמט 10 בלאט-
טען. נור 35 פאראן. ניעמאנד ואל דיעזע בעסטע
געלעגנהייט פערזייען.
פרייזקאנטע עט הייפטער צייכניסעס איין פערלאנג-
נען גראס אינר פראנקא

שריוואוויי

על חג הפסח מלאנצקא

הרוצה להיות זריז ונשכר יפנה אלי בעוד מועד בדבר קניית שליוואוויי. המשקה הזה נודע למדי (הפבריקה נוסדה זה חמשים שנה ע"י הרב הצדיק ר' שמעון יואב ז"ל) בטעם ובריחו המשבח בפי כל ועל כלם כזהירות יהרהר בעניני כשרות בשעת הכנה.

לתועלת הקונים לאחרים הכינתי כלים קטנים מכילים 4 1/2 ליטר. המחיר עם הכלים 5 fl. הרוצים בזה ישלחו הסך הנ"ל או מעות קדימה המותר ישלחו ע"י נאכנאחמע. — יש אתי הכשרים מכמה רבנים גדולי זמננו ובתוכם מהרב הצדיק מסאנדעץ. אדרעסעט שלי:

SALOMON GROSSBARD.
Łacko b. Altsandec.

Neu! Neu!
Grösste Erfindung der Neuzeit!
Weissglühlicht-Erzeuger
„Columbia“
erzeugt helleres Licht u. erspart 40% Petroleum.
Preise: 50 Stück 2 K 50 h
100 » 4 » — »
Kein Excelsior
Muster 1 K franco!
Zu haben bei
Kohos Schorr sen. & Co.
Dawidestie, P. Stawczan Bukowina.

המהדרין אחרי יין כשר של פסח

במחיר השנה לכל נפש מן 42 העלליר ולמעלה, כל מין לפי מהותו, יפנו להנרשם למטה, המוכן לשרתם באמונה ובכשרות, כאשר יתנו עידיהם להודיש מהם הרה"ג האב"ד דפה שליט"א והרה"צ החופ"ק מו"ה שלום אליעזר האלכרשטאם שליט"א בן לסבא קדישא מרן מסאנץ וצ"ל. ישראל מאיר ווילע.

Israel M. Sole, Ujfehértó (Ungarn).

GELD DARLEHEN
zu 5—6% für kreditfähige Personen jeden Standes gegen Schuldschein, auch in kleinen Raten rückzahlbar, Hypothekendarlehen zu 4% effektiviert das Eskompte-Bureau:
D. S. Scheffer, Budapest
VII., Baross-tér 13. sz.
Retourmarke erbeten.

הישיבה הראשונה בגליציה
בעיר בראדשין הנקובה כשמה

„תורת חיים“

שנוסדה ברשיון הממשלה יר"ה בשנת התרס"ה תחת השגחת הרב הגאון הגדול ראש המתיכא ואכראק הנ"ל מ' פינחס דר"י איש הורוויץ שליט"א מתנהלה רק ע"פ פקודת הגאון ראש הישיבה הנ"ל, והאדריסה לכל עניני הישיבה תערך רק אל הנשיא

ARON GELLER
Bohorodczany (Galizien).